

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
ČETRTEK
27. APR.
1995

Letnik 50
Štev. 17 (2804)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Vranitzky za razvoj manjšin

Za nadaljnji razvoj avstrijskega manjšinskega prava in za aktivno politiko manjšin in za manjšine, ki ni vpeta v meje rezervata, se je na odprtju 3. Kulturnih dni koroških Slovencev v Šentvidu ob Glini zavzel zvezni kancler Franz Vranitzky. Kajti kot vse ostalo v politiki

tudi manjšinska politika ni nekaj zaključenega. Zvezni kancler je v tej zvezi kot poseben izziv za identiteto manjšin omenil razvoj večplastne in med seboj povezane informacijske družbe, kot nadaljnji problem pa je nanizal potrebo po strukturalni politiki, ki usmerjena v bodočnost skuša izboljšati življenjske pogoje v vseh občinah, kjer živijo narodne skupnosti, in »da jim tudi v mestih omogočimo ohraniti njihovo kulturno in jezikovno identiteto.«

Odnos družbe do svojih manjšin je dobro merilo za njeno demokratično zrelost. Zato diktature tudi niso slučajno vedno spet skušale manjšine izmejevati, jih

pregnati in uničiti ali pa tajiti njihov obstoj.

Zato je samoumevno, da bo Avstrija tudi v prihodnje podpirala in pospeševala manjšine. Kancler je posebej poudaril, da to niso »privilegiji«, ampak da gre za »enakost pogojev«, ki je osnova vsakršne solidarne družbe.

Manjšinske pravice so človekove pravice in zato nedeljive.

Kancler je na začetku svojega govora spomnil na letošnje spominske proslave in posebej na to, da so bili žrtve nacizma mnogi Avstrijci samo zategadelj, ker so bili pripadniki manjšin in zanje ni bilo prostora v totalitarnem konceptu oblastnikov.

Velika množica je v nedeljo na kapelskem pokopališču počastila žrtve nacizma med drugo svetovno vojno in še posebej pomorjene žrtve na Peršmanovi domačiji. Več na 4. strani.

VP Slovincem ponuja virilista

V ponedeljek, 24. aprila, je predsednik ljudske stranke in deželni glavar Christof Zernatto ponovno zavzel stališče do slovenskega mandatarja v deželnem zboru in poudaril, da bo ÖVP podpirala virilni mandat kot 37. mandat za Slovence, polnovredni mandat za Slovence pa da zanjo ne pride v poštev. Virilist naj bi bil pristojen za vse zadeve manjšine. Zvečer je klubski predsednik stranke Hofer v Šentvidu že malce čmilil izključevalno stališče predsednika stranke in menil, da je to predlog, o katerem se bojo stranke pogajale, lahko pa si predstavlja, da bojo k posvetovanjem v pododboru deželnega zbora pritegnili tudi slovenske sogovornike. Jasno pa je, da bo za uvedbo mandata potrebna sprememba zvezne ustave.

Predsednik EL Andrej Wakounig je ponudbo Zernatta ocenil kot precejšen napredek, nikakor pa ne za dokončno resnico. O osebi, ki naj bi zasedla mandat, pa Wakounig zastopa stališče, naj bi bila izvoljena na osnovi druge glasovnice »ad personam« v okviru rednih deželnozborskih volitev.

Predsednik ZSO dr. Marjan Sturm je izrazil svoje zadovoljstvo, da sedaj tudi ljudska stranka temu vprašanju namenja politično resnost. Predloga socialdemokratov, ki so pripravljene predstavnika narodne skupnosti sprejeti v svetovni funkciji in s pravico govora v odborih deželnega zbora, in ljudske stranke glede virilnega mandata sta po Sturmovem mnenju osnova za resno razpravo o manjšinskem zastopstvu v dežel-

nem zboru. Sturm pa meni, da se virilni mandat ustavnopravno ne bo dal uresničiti, najbolj realističen da je predlog koroških socialdemokratov.

Po mnenju predsednika NSKS se je vsaj nekaj premaknilo, čeprav virilni mandat ni najboljša rešitev. Sicer pa se je zdaj razprava o zajamčenem mandatu za koroške Slovence šele prav začela, meni Grilc.

Medtem pa so v predsedstvu koroških socialdemokratov potrdili sklep, da se bodo zavzemali izključno za integracijski model, ob tem pa naj bi v deželnem zboru imel predsednik ali podpredsednik sosveta za Slovence pravico govora. Na vsak način pa so to različna stališča, o katerih se bo treba še temeljito pogovarjati.

koroški, moji domovini
**svoboda
in
mir**

spominska slovesnost

50 let zmage nad fašizmom
in vrnitve izgnancev in
drugih žrtev nacizma
40 let državne pogodbe

nedelja
7. maj 1995, 14.30
dom glasbe
celovec

VABIJO
Zveza koroških partizanov
Zveza slovenskih izseljencev
Zveza slovenskih organizacij
Slovenska prosvetna zveza
Narodni svet koroških Slovencev
Krščanska kulturna zveza

DIETMAR PFLEGERL IN ZDRAVKO HADERLAP

Premiera 15. oktobra!

Projekt plesnega teatra »Ikarus«, v katerem namerava režiser Zdravko Haderlap obdelati lik slovenskega dramatika in pisatelja Ivana Cankarja kot tipičnega predstavnika intelektualcev v nekdanji večjezični, multikulturni Avstro-Ogrski, ne bo na odrskih deskah celovškega Mestnega gledališča za letošnji 10. oktober, pač pa pet dni kasneje.

Intendant gledališča Pfliegerl in režiser Haderlap sta skupno izjavila za tisk, da nočeta v času rastoče pripravljenosti za nasilje provocirati akcij, katerih razsežnosti ne moreta oceniti in ne zanje odgovarjati.

»Der Premierentermin unseres Tanztheaterprojektes 'Ivan Cankar' hat ein Ausmaß an Mißverständnis erreicht, vor dem wir kapitulieren müssen,« piše v izjavi.

Tako je umetnost klonila pred zaplankanostjo. Duh včerajšnjosti slej ko prej še vedno prevladuje v deželi. Načrtovana premiera 10. oktobra bi bila signal pripravljenosti za dialog in toleranco.

SLOVENIJA

Poslanci zavrnilo Peterleta

Na torkovem zasedanju državnega zbora poslanci niso potrdili Lojzeta Peterleta, predsednika Slovenskih krščanskih demokratov ter bivšega zunanjega ministra, za predsednika odbora za mednarodne odnose. Peterle je kandidiral na izpraznjeno mesto predsednika potem, ko ga je zapustil Zoran Thaler, sedanji zunanji minister. Za Peterleta je ob pičli prisotnosti glasovalo 27 poslancev, 33 pa jih je bilo proti. Poleg poslancev njegove stranke ga je očitno podprla tudi polovica liberalnih demokratov in le dva poslancev opozicije.

MUSICAL
JOŠT IN JAKA
»JAX UND MORITZ« – Wilhelm Busch

Režija: Vinko Möderndorfer
Igrajo in pejejo: člani skupine Scena 11
Fritz Glasba: Gabriel Lipuš

Petek, 28. aprila '95, 20.00

FARNA DVORANA V ŽELEZNI KAPLI

Priveditelj: Slovensko prosvetno društvo »Zarja« in Slovenska prosvetna zveza

Ne, posebno praznično razpoloženje se v teh dneh ne širi po Avstriji, ki obhaja petdesetletnico osvoboditve izpod nacističnega jarma, petdesetletnico ustanovitve in razglasitve druge republike ter štiridesetletnico podpisa avstrijske državne pogodbe ter s tem povezano uresničitev dokončne državne samostojnosti v dunajskem Belvederu 15. maja 1955.

Toda zapovrstjo: 27. aprila je socialdemokrat Karl Renner, ki je botroval že ustanovitvi prve, razglasil drugo avstrijsko republiko. Ne glede na to, kako ocenjujemo Rennerjevo politično vlogo pred to razglasitvijo in tudi po njej, je bil ta korak nedvomno revolucionaren političen akt v avstrijski zgodovini, neločljivo povezan z zadržanjem Rdeče armade in Sovjetske zveze, ki je takoj priznala prvo provizorično avstrijsko vlado, ki se je formirala iz patriotičnih osebnosti krščansko-socialnega, socialdemokratskega ter komunističnega političnega tabora.

Osmega maja 1945 je nacistična Nemčija dokončno kapitulirala pred zavezniškimi silami in Evropa in ves svet sta

se oddahnili od moreče vojne.

Šestindvajsetega oktobra 1955 je avstrijski parlament končno prostovoljno in brez vsakršnega zunanjega pritiska sklenil večno trajajočo nevtralnost Avstrije, ki naj bi zagotovila, da druga avstrijska republika nikdar več ne bo vpletena v mednarodne konflikte in spopade.

Obletnic, katere bi si zaslužile javno praznovanje in slovesnosti, torej dovolj. Vendar: kakor rečeno, prazničnega razpoloženja v Avstriji ni zaslediti.

Večina Avstrijcev poloma nacionalsocializma ni doživela in sprejela kot osvoboditev, marveč kot poraz; in še danes prevladuje to mnenje. Predsednik dunajskih svobodnjakov, pragerman s čudnim imenom Rainer Pawkowics, osmi maj 1945 v nekem časopisnem pogovoru javno označi kot »zmagor morilskega stalinističnega režima nad morilskim nacističnim režimom« in ni javnega glasu ali protesta proti taki neverjetni in nesramni izjavi, kaj šele, da bi kdo zahteval nje-

KOMENTAR

Piše dr. Franci Zwitter

Obletnice

gov takojšen izstop iz političnega življenja.

Po Avstriji najbolj razširjen časopis »Kronen-Zeitung« dan za dnem zasramuje osvoboditelje Rdeče armade kot bandite, ki na Dunaju niso imeli drugih skrbi kot krajo ur in posiljevanje Dunajčank, in jih postavlja v isto vrsto ali pa še

pod raven nacističnih okupatorjev. In takšna je tudi zgodovinska zavest Avstrijcev: prav 26. oktober je postal avstrijski nacionalni praznik, vendar ga skoraj noben Avstrijec ne povezuje s sklepom stalno trajajoče avstrijske nevtralnosti, marveč z bajko o odhodu zadnjega tujega (kajpada sovjetskega) vojaka iz Avstrije. Tako se je širila in se še širi bajka o zasedbi Avstrije med leti 1938 in 1955, okupatorji in osvoboditelji postanejo enaki, Avstrija pa je v obeh primerih vedno le »žrtev«.

Zato uradna Avstrija tudi ne ve, kaj početi z danimi obletnicami: za 27. april vlada poveri umetnika Andreja Hellerja, ki – gotovo iz dobrih namenov – ponovno inscenira velik

spektakel na dunajskem Helldenzplatzu, kjer so predvideni nastopi Simona Wiesenthala, kardinala Königa in morda – če mu uspe – iz onstranstva – tudi še Erwina Ringla. Medijska prisotnost s strani ORF je zagotovljena in Rainhard Fendrich bo spet prejel svoje tanieme, če bo v play-offu na

novi dal vedeti, da je »from Austria«.

Z osmim majem sploh ne vedo kaj početi, ali ga razglasiti za dan osvoboditve ali pa za dan žalosti, saj so zavezniške sile, zlasti Američani, bombardirali Dunaj in so ameriške bombe zadele tudi opero in Štefanovo katedralo – najhujša katastrofa druge svetovne vojne nasploh, kakor nam neprestano prišepetavajo komentatorji domala vseh časnikov in medijev.

In petnajsti maj bo novi zunanji minister morda vendarle že nekako drugače ocenil, kakor njegov predhodnik, ki je sklenil, da velja po avstrijskem štetju pojem »stalno trajajoče« točno štirideset let in niti dan več, ker si želimo vstop v NATO in še kam drugam.

Vsaj ena obletnica nam ostane ohranjena in nesporna: 10. oktober, če bodo kakemu slovenskemu renegatu dovolili nagovor v slovenščini v koroškem deželnem zboru. Toda to je druga zgodba, bi rekel self man v svojih sredinih oddajah.

OBISK VELEPOSPLANKE SWANEE HUNT

Pravice manjšin pomembne za ZDA

Ameriška veleposlanica Swanee Hunt je konec tedna obiskala Koroško. Petek je bil tako rekoč »slovenski dan«, kajti prva točka njenega bivanja v deželi je bil obisk javne dvojezične šole v Celovcu. Poleg ravnateljice Brigite Hambrusch so jo v šolskem poslopju pričakali zastopniki šolske oblasti na čelu z vodjem manjšinskega šolskega oddelka dr. Antonom Feinigom in nadzornikom Tomažem Ogrisom. Zanimanje veleposlanke Huntove, ki je sama pedagoginja in teologinja, za razvoj šole je bilo veliko in pristno, hkrati pa je pokazala, da zna ravnati z otroki. Po pozdravu se je enostavno usedla mednje, vzela kitaro v roke in skupno z njimi zapela vrsto ameriških in angleških pesmi. To je bil za marsikaterega Korošca dokaj nevsakdanji prizor, a otrokom in veleposlanici je ugajalo.

Pogovor s predstavnikoma osrednjih organizacij

Po obisku šole se je veleposlanica srečala s predsednikoma obeh slovenskih osrednjih organizacij, predsednikom ZSO dr. Marjanom Sturmom in predsednikom NSKS dr. Matevžem Grilcem. Predmet pogovora so bili odnosi znotraj narodne skupnosti, vprašanje sožitja v deželi in usoda Avstrijske državne pogodbe s posebnim poudarkom na njenem 7. členu. Huntova pa je zavzela stališče tudi do razvoja v Sloveniji.

Sturm in Grilc sta uvodoma razložila stališči obeh osrednjih organizacij v vprašanju medsebojnih odnosov in tudi glede odnosov do naroda soseda. Grilc je poudaril ustaljeno stališče Narodnega sveta, da sta sožitje in multikulturalnost v prvi vrsti stvar večine. Sturm pa je poudaril, da je sožitje izraz humanizma in da so potrebni ukrepi za krepitev zaupanja, če hočemo zagotoviti miren in enakopraven razvoj narodne skupnosti v okviru demokratične družbe in v sodelovanju z večino.

Huntova je razlagi obeh predsednikov sledila z velikim zanimanjem in opozorila na podobnosti med stališčem Sturma in politiko podpore manjšinam v ZDA.

Državna pogodba

Oba predsednika sta načela vprašanje odprte usode Avstrijske državne pogodbe in predvsem 7. člena, ki je magna charta mednarodno zajamčenih pravic Slovencev in Hrvatov. Poudarila sta, da določeni politični krogi v Avstriji nameravajo državno pogodbo docela odpraviti, s tem pa tudi njen 7. člen, in da Dunaj ni pripravljen priznati Sloveniji vlogo naslednice Jugoslavije v pogodbi.

Huntova je dala vedeti, da ZDA v trenutnem političnem kontekstu državni pogodbi ne pripisujejo nadvse pomembne vloge, nekatera določila da so »obsoletna«. Osrednjega pome-

Veleposlanica Huntova med dvojezičnimi šolarji

na za Ameriko pa je in ostane načelo enakopravnosti, torej varstvo manjšin in njihovih v členu 7 mednarodno zajamčenih pravic. »Mi zelo trdno stojimo na teh načelih«, je rekla veleposlanica in poudarila, da se ZDA tudi v prihodnje ne bojo umaknile s teh pozicij.

Razvoj v Sloveniji

Huntova se je zelo pozitivno izrazila o Sloveniji in njenih ljudeh. Nekajkrat da se je že srečala s predstavnicami slovenskih ženskih organizacij in bila navdušena nad njihovim angažmajem. Dobesedno je rekla, da ZDA zelo pozitivno sledijo razvoju v Sloveniji in njenemu pozitivnemu napredku v smeri demokracije. Kaže, tako je menila Huntova, da bo Slovenija ena najbolj stabilnih dežel med bivšimi reformnimi državami v Evropi.

Franc Wakounig

JUTRI V GORICI

Prireditev ob 50-letnici osvoboditve

Zamiselj se je porodila v začetku kulturne sezone, ko so predstavniki nekaterih kulturnih društev Zvezi slovenskih kulturnih društev predlagali, naj bi oblikovali skupno prireditev ob 50-letnici zmage nad nacifašizmom in osvoboditve. Manifestacija naj bi bila predvsem izraz ustvarjalnosti goriških kulturnih skupin in zato naj bi kulturni spored oblikovala društva, ki so včlanjena v ZSKD.

Zamiselj je prerasla začetne okvire in dobila vsegoriški značaj in bo zato predstavljala osrednjo pokrajinsko prireditev ob 50-letnici osvoboditve, ki bo potekala v organizaciji ZSKD Gorica in pod pokroviteljstvom SKGZ, Kulturnega doma Gorica in VZPI-ANPI. Prireditev, ki

nosi naslov »To je ta čas«, bo v petek, 28. aprila 1995, ob 20.30 v goriškem Kulturnem domu.

Kulturni spored pod vodstvom režiserja Emila Aberška oblikujejo dekliški zbor Sovodenjska dekleta, dekliški zbor Jezero iz Doberdoba, mešani zbor Oton Župančič iz Štandraža, moški zbor Jezero iz Doberdoba, moški zbor Andrej Paglavac iz Podgore ter moški zbor Škala iz Gabrij.

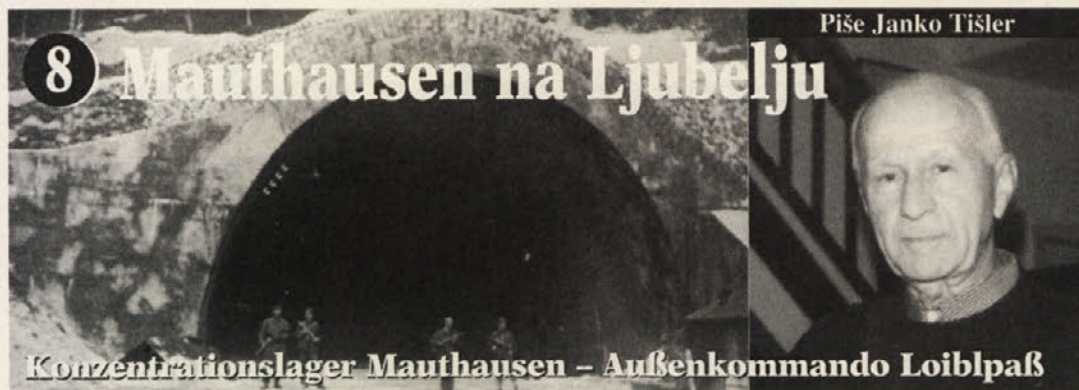
Za glasbeno opremo je poskrbel Miran Rustja, igrali pa bodo Danjel Devetak – violina, Fabio Devetak – flavta in Boštjan Harej – violončelo. Recital oblikujejo člani Gledališke šole. Slavnostni govornik na petkovi prireditvi bo kulturni ustvarjalec Ace Mermolja.

Zbiranje civilne delovne sile (III.)

Taborišče je imelo v začetku tudi precejšnje težave z vodo. Jeseni l. 1943 so kaznjenci hodili po vodo k najbližjemu kmetu Pamžu. Spomladi l. 1944 so zajeli vodne izvire na južnem (gorenjskem) pobočju Ljubelja. Ndaleč od »Štruce«, približno na sredini med predorom in prelazom, so na levi strani ceste zgradili velik rezervoar, iz katerega je voda s prostim padom tekla po ceveh premera 20 cm skozi predor na koroško stran. Pri delih na tem zajetju so delali samo civilni delavci, kajti obstajala je nevarnost, da bi interniranci pobegnili, in težje je bilo postaviti stražo.

Civilni delavci proti koncentracijskemu taborišču niso zahajali. Med njim in civilnim taboriščem so stale še esesovsko-policijske barake. Nihče od leta 1982 še živčih civilnih delavcev ni vedel povedati, kako je to izgledalo, tudi tisti ne, ki so včasih šli poleg taborišča h kmetu Pamžu. Delavcem na koroški strani je bilo leta 1943 težje kot delavcem na slovenski strani. Če so hoteli na Gorenjsko, so morali peš preko ljubeljskega prelaza in mimo straže, kar je bilo brez pismenega dovoljenja nemogoče, če pa so hoteli domov z vlakom prek Roža, skozi Karavanški predor na Jesenice, so morali imeti na dovoljenju napisano, da imajo prost dan ali pa dopust in sami plačati vozne stroške. Poleg tega je bilo do najbližje železniške postaje v Podgori ali v Borovljah najmanj dobro uro in pol peš, vožnja z vlakom pa daljša kot iz Tržiča. Minerji so jeseni l. 1943 in pozimi 1943/44 hodili domov vsake tri tedne za dva dni.

Razen redkih izjem delavci ob sobotah popoldne in nedeljah niso hodili po okolnih slovenskih kmetijah v Brodeh, temveč so ostajali v barakah in največ igrali karte, včasih pa šivali perilo, obleko, itd. Tudi v gostilne so redko zahajali, kajti plače so bile nizke, precej jih je bilo poročenih in morali so zdrževati družine. Kantine v tem taborišču ni bilo. Pri kartanju so nekateri izgubili vso plačo, uro in druge vrednosti, pa tudi živilske nakaznice. Le redki delavci pa so hodili k bližnjim kmetom zato, da bi dobili mošt, žganje ali kruh in slanino, kako dobro kosilo ali večerjo za pomoč pri žetvi in drugih kmečkih opravilih. Med delavci je bil tudi neki Janez iz Gorenjske, ki se je v prostem času ukvarjal z rezbarjenjem predmetov, katere je vgrajeval v steklenice. Bil je

Konzentrationslager Mauthausen – Außenkommando Loiblpaß

pravi mojster.

Proti koncu septembra 1943 bi moral Janko Tišler (avtor te dokumentacije – op. uredn.) s koroške strani oditi v Kranj in Tržič na sestanek OF. Policijska kontrola je od njega že na vlak v Rožu zahtevala potrdilo firme, da je tega dne dela prost. Ker ga ni imel, se je moral vrniti na Ljubelj, seveda peš iz Podgore. Da bi se v bodoče izognil takšnim oviram, je v pisarni na Ljubelju ponaredil potrdilo in na uradni papir z glavo: »Staatliche Strassenneubauleitung V in Klagenfurt, Tarviser-strasse 20« l. oktobra 1943 natipkal naslednje potrdilo: »Bestätigung. Es wird hie mit bestätigt, daß Techniker Tischler Johann wegen der Arbeiten an Sonntagen jeden Samstag beurlaubt ist. / »S tem se potrjuje, da je tehnik Janko Tišler zaradi dela ob nedeljah, vsako soboto prost«. V desni spodnji kot je pritisnil še žig Krajevne gradbene uprave – jug za izgradnjo predora Ljubelj in ponaredil podpis šefa Wöhrerja. To potrdilo mu je služilo za sobotne vožnje z vlakom v Celovec, predvsem pa skozi Področico na Jesenice, v Kranj in Tržič.

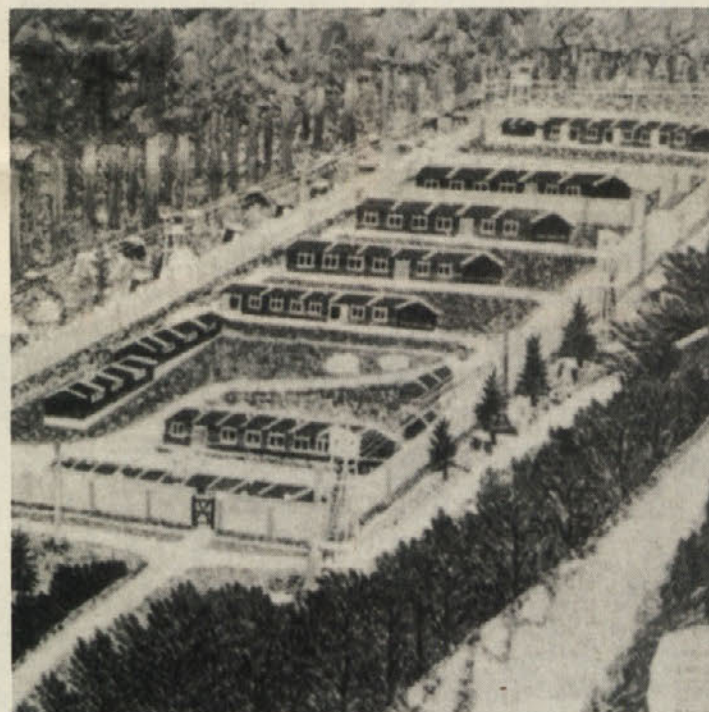
V nedeljo, 24. oktobra 1943, zvečer je v Slovenjem Plajberku (Windisch Bleiberg) govoril koroškemu Slovincem SS-Standardenführer Alois Maier-Kaibitsch. Tja je prišlo poleg domačinov iz Plajberka, Sapotnice, Brodi in Podna tudi nekaj Slovencev iz civilnega taborišča. Maier-Kaibitsch je med drugim dejal: »V Rusiji smo sedaj skrajšali fronto za 400 km. To nam bo omogočilo, da zberemo dovolj moči za odločilen udarec sovražniku. Da bo sovražnik še poskušal izkrcavanje, je očitno, vendar bo odločno odbit.« Na koncu pa je pribil: »Vzemimo primer, da bi Nemčija vojno izgubila. Tu na Koroškem bi prišlo do hudih bojov« in nadaljeval: »Vse tiste Korošce, ki znajo nemško, vendar iz principa nemško neradi govore, bomo smatrali za državne sovražnike, s katerimi je treba obračunati!«

Občasno so policisti skupaj z esesovci izvedli preiskavo v civilnem taborišču. V času od avgusta 1943 do marca 1944 se je to zgodilo najmanj dvakrat. V barako je vstopilo 4 do 5 oboroženih mož. Delavci so morali stati mirno na svojih mestih, oni pa so premetali vse omare. Preiskave so potekale na osnovi ovadb, a vzroka niso nikdar povedali.

Šoferji na Ljubelju

Poseben položaj na Ljubelju, vsaj v očeh civilnih delavcev pa tudi internirancev, so imeli šoferji. Vsak dan so prevažali hrano, opremo, material in delavce pa tudi policijo, esesovce in internirance, seveda v spremstvu esesovskih stražarjev. V letu 1943 so vozili precej brezskrbno, l. 1944 pa so včasih nosili tudi glavo v torbi, kajti partizani so postavljali zasede in tudi napadali.

S prevoznimi sredstvi na Ljubelju je razpolagala firma Universale, ki je po pogodbi morala opravljati tudi transportne usluge za SS in policijo.

Taborišče na koroški strani po maketi Janka Tišlerja

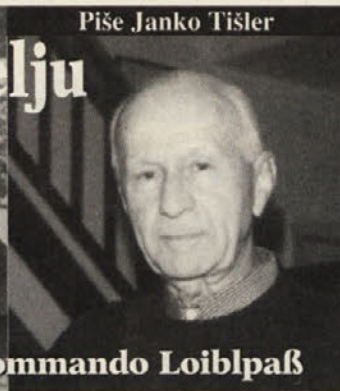
Vodja voznega parka je bil korošec Rippel, majhen, čokat, star okrog 50 let.

Vse do konca pomladi 1943 so šoferji vsako jutro s tovornjaki vozili delavce iz Zalega rovta pri Tržiču na delo na Ljubelj, zvečer pa nazaj. Cesta je bila precej poškodba na tovornjakih in cestnih ograjah. Stroške popravil je poravnala firma Universale.

Tovornjake so vozili civilni šoferji: dva koroška Slovenca in trije mladi ter en starejši Francoz. Število francoskih šoferjev se je hitro povečalo na devet. Na koroški strani pa so bili šoferji predvsem Avstrijci, oziroma nemško govoreči.

Zaradi težav s pogonskim gorivom so nekaj tovornjakov predelali na pogon z lesnim plinom (Holzgas) ali pa na mešani pogon: nafta – plin.

Piše Janko Tišler

V avgustu 1943 je kranjski delovni urad poslal na Ljubelj še tri šoferje. Rippel je dva odpeljal v Celovec, k avtoprevozniku Volaritschu, da pripelejo en tritonski tovornjak na lesni plin, enega pa na nafto. V l. 1943 in dobršen del l. 1944 so šoferji vsak dan pozno popoldne tovornjake odpeljali v Tržič.

Ker je bilo zaradi prevelike obremenitve ceste ogroženo celo delovanje Tržiške bombažne predilnice in tkalnice (podporni zid, podcestni kabel), je tržiški župan H. von Kurz oktobra 1943 vožnjo prepovedal, firma Universale pa je s skupino kaznjencev, zastraženimi z esesovci, začela kopati in planirati teren v hribu »Kovtrca« in postavljati veliko barako oziro-

ma garažo. Kaznjence, zvečina Francoze, so vsak dan vozili z Ljubelja. Dela so bila končana do konca januarja 1944.

Skoraj vsako jutro so šli šoferji na železniško postajo nakladat repo, peso, krompir, cement, pozneje pa tudi železne loke za betoniranje svodov v predoru, ki so prihajali iz Gradca od firme Wagner-Biro. Železo za predor so spomladi 1944 hodili nakladat tudi na Javornik. V Tržiču so nakladanje včasih opravljali tudi kaznjenci, seveda posebej zastraženi.

Večina šoferjev je svoje delo zelo opravljala »vestno«, bilo pa je tudi nekaj izjem. Med njimi so bili tudi tatovi in črno-borzijski. Na primer, ko so na koroški strani prevažali cement, so s kmeti po eno ali dve vreči cementa menjali za meso, mast in pijačo.

Šoferji na slovenski strani so

bili predčasno obveščeni o prihodu internirancev in takrat so morali čakati na kolodvoru v Tržiču. Tam se je hitro raznesla novica in tako so nekateri zavedni Tržičani prišli k postaji in med kaznjence v naglici vrgli kaj hrane ali pa cigarete, čeprav je bilo to strogo prepovedano.

Tovornjake so na Ljubelju skoraj vedno razkladali interniranci. Šoferji so morali ostati v kabini ali pa se, preden je kapo privedel internirance, od tovornjaka oddaljiti. Stiki s kaznjenci so bili skoraj nemogoči, večina šoferjev pa se tudi ni prizadevala iz strahu, da bodo izgubili službo, ki je bila manj naporna kot za delavce v predoru in tudi zaradi raznih ugodnosti. Delavci so jim pogosto plačevali, da bi si pridobili naklonjenost, kajti do Tržiča je bilo poleti uro in pol, pozimi pa zaradi snega tudi dve uri hoda.

Od sredine poletja 1943 do marca 1944 so s slovenske strani vsako jutro s tovornjaki vozili preko ljubeljskega prelaza na koroško stran najprej po 70, pozneje pa po 50 internirancev, v spremstvu esesovskih stražarjev, zvečer pa spet nazaj. Na odprtih tovornjakih so se morali vsi usesti na tla, na stranicah pa so sedeli esesovci s puškami in brzostrelkami.

Nemški (avstrijski) šoferji so se obnašali zelo ošabno, prav tako pa tudi nekateri slovenski. Največja uganka v začetku so bili francoski šoferji. Francoski interniranci so jih ocenjevali za prodane duše, kar pa ni bilo povsem res, kajti neposredni stiki s svojimi interniranimi rojaki so bili nemogoči predvsem zunaj predora, ker so bili pod stalnim nadzorstvom stražarjev, v predoru pa niso smeli.

Zaradi strme ceste in slabih tovornjakov pa tudi nepredvidnosti šoferjev je prišlo nekajkrat do težkih nesreč. Naj navedem samo dva primera: Antonu Čuku je na vožnji proti Tržiču zmanjkalo bencina. Ko je moral sovoznik Meglič odpreti ventil za plin, se je avto vžgal in udaril v skalo. En delavec si je zlomil obe nogi, drugi si je polomil prste, potniku Novaku je začel goreti jopič in ko ga je vrglo iz kabine, se je polomil. Motor je zgorel, ponesrečence pa so z rešilcem odpeljali v bolnico na Golnik.

V avgustu 1943 šofer Poznič ni mogel vžgati motorja skoraj 10 ton težkega tovornjaka. Bližu predora so ga zato potisnili na cesto. Po več poskusih je pozabil prestaviti motor v brzino. Tovornjak je začel drveti z vedno večjo hitrostjo po ljubeljski cesti. Pri begunjskih plazovih pa je hotel zapeljati na levo cesto. Tam pa ga je tako vrglo, da je tovornjak letel nekaj metrov po zraku, potem pa padel v jarek Mošenika. Poznič je bil več kot uro v nezavesti, tovornjak pa je bil razbit.

30. septembra 1944 so partizani na cesti Ljubelj–Tržič ob mobilizaciji civilnih delavcev onesposobili tovornjak, pobrali akumulatorje in prestrelili motor ter vse gume. (Se nadaljuje)

POKLON OB OBLETNICAH

Slava žrtvam in žalna svečanost

Ob 50-letnici zmage nad fašizmom in tudi zločina pri Peršmanu je Zveza koroških partizanov priredila v nedeljo, 23. aprila 1995, na kapelskem pokopališču zelo odmevno in dostojno spominsko svečanost. Pri spomeniku borcem proti fašizmu in žrtvam nacističnega nasilja se je zbrala velika množica od blizu in daleč, med njimi nekdanji borci, izseljenci, svojci žrtev, oba predsednika slovenskih osrednjih organizacij, dr. Marjan Sturm in dr. Matevž Grilc, kapelski župan dr. Peter Haderlap s predstavniki občinskega odbora, generalni konzul Slovenije inž. Jože Jeraj in visoki predstavniki borčevskih organizacij iz Slovenije in zastopniki KZ-Verbanda.

Na začetku komemoracije je župnik Poldej Zunder opravil verski obred in blagoslovil tako spomenik žrtvam kot tudi grob Peršmanove družine.

Predsednik krajevnega odbora ZKP Peter Kuhar je v svojem pozdravu opozoril na različen odnos do uporniškega gibanja, ki ga imata Italija in Avstrija. Medtem ko so se pred nedavnim evropske spominske proslave uporniških gibanj v Vidmu udeležili najvišji predstavniki italijanske vojske in družbenopolitičnih organizacij, avstrijska vojska doslej še nikoli ni bila pripravljena sodelovati na komemoracijah v čast partizanom in borcem za svobodo, vedno pa jo videmo pri drugih zborovanjih, na primer na Vrhu/Ulrichsbergu.

Slavnostni govornik je bil predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm.

Upravičen upor nasilju

Koroški Slovenci, je dejal Sturm, so se prav zaradi njim namenjenega uničenja upravičeno in po sili razmer uprli nacističnemu režimu, ki je industrijsko uničeval cele narode, kar ga tako jasno razlikuje od drugih totalitarnih sistemov. Nikjer drugje v Avstriji protinacistični upor ni imel takih razsežnosti kot na Koroškem, kjer je bil najtesneje povezan s slovensko narodno skupnostjo. Kajti koroški Slovenci smo bili izpostavljeni posebnemu terorju, čigar sadovi so aretacije in deportacije vidnih koroških Slovencev že takoj po anšlusu, prepoved delovanja slovenskih kulturnih in gospodarskih organizacij in pregon aprila 1942. Vsi ti ukrepi, »so vplivali na to, da so se naši očetje in dedi zaporedoma vključevali v vrste organiziranih protifašistov«. Krepitvi uporniškega gibanja na Koroškem pa sta botrovala še velenemška nastojenost velikega dela tistih, ki so ves čas po plebiscitu leta 1920 delovali v škodo slovenske manjšine in so se po anšlusu takoj združili s strukturami nacističnega režima, ter tudi razmah osvobodilnega gibanja v Sloveniji.

Blagoslovitev groba pri Peršmanu pomorjenih žrtev

Predsednik ZSO dr. Marjan Sturm

Kapelski župan dr. Peter Haderlap

zanamcem v opomin. Tam počiva tudi komandant prvega koroškega bataljona France Pasterk-Lenart.

Aliansa demokracije

Sturm je v slovenskem delu govora izrazil globoko spoštovanje do vseh tistih, ki so v hudih časih pred petdesetimi in več leti ravnali odgovorno in v skladu s tedanjimi potrebami. Brez njih bi človeštvo utonilo v propad. Vprašal pa je, ali smo danes dovolj utrjeni proti nacionalizmu, šovinizmu in sovraštvo do tujcev, torej ideo-

Božo Hartman je dirigiral obirskemu zboru »Valentin Polanšek«

Pokoli, pregnanstvo

Območje Železne Kaple je bilo že leta 1942 znano kot močno protifašistično oporišče s prvimi celicami Osvobodilne fronte in prvimi aretiranci, ki so bili skupaj s Selani aprila 1943 obsojeni na smrt. Tu je bil tudi sedež vodstva OF in tu so Angleži odmetavali tudi prve pošiljke orožja za partizane.

Da sta prav izseljevanje aprila 1942 in gestapovski teror pospeševala upor domačinov,

med drugim potrjuje tudi poročilo kapelske žandarmerije iz leta 1946.

V tem boju je padlo več kot sto borcev in Nemci so na domovih pobili 34 domačinov, ker so podpirali partizanstvo. Najhujši zločin je nemška policija zagrešila 25. aprila 1945 pri Peršmanu v Podpeci, 18. januarja 1944 pa je pobila tri člane Hojnikove družine. Vse žrtve so pokopane na kapelskem pokopališču, kjer stoji spomenik – njim v čast in in

logijam, »ki so botrovale nacionalsocializmu«.

Po vzoru antifašističnih borcev je treba graditi alianso demokracije preko vseh narodnostnih meja.

V nemškem delu govora je Sturm segel po ugotovitvah avtorja Ottomeyerja, ki jih je zapisal v knjigi »Ein Brief an Sieglinde Tschabuschnig«. Avtor med drugim pravi, da na Koroškem živi precej idealiziran kult junaštva okrog padlih,

ki pa z resničnostjo nima kaj dosti skupnega. Lep primer za to so vsakoletne proslave na Vrhu/Ulrichsbergu.

Partizanstvo oz. uporniško gibanje Ottomeyer načelno ocenjuje kot pravilno in pri tem opozarja na dejstvo, da se je nanj sklicevala tudi Avstrija pri pogajanjih za državno pogodbo in s tem za svojo neodvisnost in suverenost.

Pri tem pa avtor ne taji, da so tudi partizani delali napake, se maščevali. Da Slovenci o tem niso nikoli javno govorili, je po mnenju Ottomeyerja pomagalo gojiti in krepiti propagando proti partizanom.

Spominska plošča

Izhod iz te zagate vidi Ottomeyer samo v žalnem opraviilu in priznanju krivde in soodgovornosti. Slovenci so to deloma zmogli, večina pa sploh ne.

V imenu občine Železna Kapla je v obeh deželnih jezikih spregovoril župan Peter Haderlap. V smislu solidarnosti in tolerance je izrazil upanje, da se kaj takega kot smo doživeli pod nacizmom, ne bi ponovilo nikoli več in da bomo lahko živeli v miru in sožitju. Opozoril je na tragedije, ki jih je ta čas zakrivil v kapelski občini.

Za koroško zvezo kacetnikov je spregovoril Gernot Nischelwitzer in kapelsko pokopališče imenoval pokopališče mučenikov. Posebej je omenil zločin nad Peršmanovo družino, najbolj masovni pokol na južnem Koroškem. Dežela naj se prizna tudi k temu delu svoje zgodovine. Govornik je od dežele zahteval, da v spomin na ta grozni čas odkrije posebno spominsko ploščo s imeni vseh žrtev nacističnega nasilja.

Frakcijski vodja EL Železna Kapla Franc Jožef Smrtnik je pozval vse, naj so ponosni na vse tiste, ki so se v tistem težkem času pred več kot petdesetimi leti odločili za upor. »Nobeden ni spraševal po ideologiji, v partizane so šli kmetje, delavci, dekle in hlapci, kristjani in ateisti. Vsi so imeli isti cilj, upreti se nemškemu nasilju«.

Smrtnik je kritiziral občino, da se ni primerno spomnila petdesetletnice vojne in zločina nad Peršmanovo družino in je odprla le kolesarsko stezo za turiste.

Hkrati je govornik zahteval skupno zastopstvo, sicer narodna skupnost ne bo preživela.

Spominsko svečanost so s petjem in recitacijami oplešali MePZ »Zarja«, MoPZ »Valentin Polanšek«, bratje Smrtnik, recitatorska skupina SPD »Zarja« pod vodstvom Poldeja Zundera in Peter Eržen.

Franc Wakounig

Spomini poljskega deportiranca

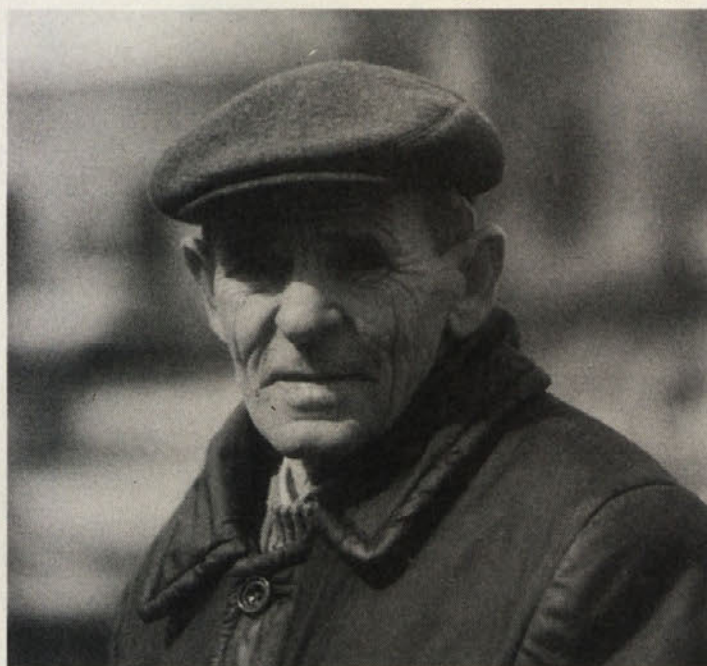
Koroška - moja druga domovina

Letos ob 50-letnici konca druge svetovne vojne se veliko sliši o dogodkih med vojno in o grozotah nacizma. Ker nas zgodovina zelo zanima, smo se namenili, da se pred velikonočnimi prazniki peljemo na Poljsko in si ogledamo muzej Auschwitz-Birkenau. Ob tej priložnosti nam je bila dana tudi možnost, da obiščemo dolgoletnega prijatelja Wladysława Nowickega, ki je bil v vojnem času kot deportiranec poslan na Lazarjevo kmetijo (Polzer) v Spodnjih Vinarah.

Wladysław nam je pripovedoval o svojem življenju pri Lazarju. Tudi Andrej Polzer st., ki je doživel ta čas kot desetleten fant in najstarejši od Lazarjevih otrok, nam je zaupal nekaj svojih spominov, tako da je lahko nastal ta članek.

Gospod Nowicki se je rodil 10. novembra 1919 v Brzoteku na Poljskem. Leta 1941 so ga Nemci ujeli in ga deportirali na Koroško. Skupaj z drugimi deportiranci so ga pripeljali v Kamen v Podjuni, od koder so bili razdeljeni na različne delovne posle. Razdelitev je vodil tako imenovani »Bauernführer«. Nekateri deportiranci so poslani v tovarne, druge pa na kmetije. Tako je nanoslo, da je Wladysław 30. maja 1941 začel služiti na Lazarjevi kmetiji. Skupaj z njim sta takrat tam delala še Henri Vavien (Francija) in Ana Bariševska (Ukrajina).

Takoj na začetku so ga poklicali v Galicijo na policijo, kjer mu je bilo prepovedano to

Poljski deportiranec Wladysław Nowicki

in ono, na primer, da ne sme na kako veselico ali pogovarjati se s kakim domačim dekletom. Razen dela mu je bilo v bistvu vse prepovedano.

Drugače kot nekateri drugi poslani se je Wladysław kmalu izkazal za zvestega, zanesljivega in skrbnega človeka. Bil je pri vseh priljubljen (tudi pri sosedih) in Lazarjevi so ga sprejeli kot novega člana družine.

Veliko stvari je vedel, česar drugi niso smeli zvedeti. Vedel je na primer tudi, da se je na črno klalo in tudi prodajalo meso. Med vojno so namreč Nemci kontrolirali vso proizvodnjo živil, kajti Hitler je potreboval hrano za vojake. Kmetom je bilo predpisano, koliko svojih pridelkov morajo oddati.

Režim jih je skušal motivirati s sledečo parolo: »Bauer! Landwirt! Sei sparsam beim Eigenverbrauch. Möglichst hohe Marktleistung ist Dein Beitrag zum Siege! Ein Liter Milch täglich mehr geliefert bedeutet im Jahre 15 kg Butter für die Front und Heimat, für Dich 75 Mark Mehreinnahme.«

Wladysław se še danes spominja, kako je za skednjem skrival zabelo - zakopal jo je v zemljo.

Leta 1944 je Andrejev oče moral bežati pred Nemci v gozd. Partizanom je razložil svojo situacijo in ti so ga navidezno prisilno odgnali s seboj, da ne bi kdo sumil, da je šel prostovoljno, kajti sicer bi bila ogrožena še družina.

Ko potem Andrejevega očeta ni bilo, je Wladysław gospodaril na kmetiji. Skupaj z Andrejevo mamo, Katarino Polzer, sta gospodarila in opravila dela na polju in v hlevu.

Andrej Polzer je s solzami v očeh pripovedoval, da je njegov oče v tistem času mogel priti samo enkrat domov, kajti obstajala je nevarnost, da bi ga ujeli Nemci. Andrej je bil poleg mame in Wladysława edini, ki je vedel, da je bil oče doma. Ponoči je slišal očetov glas in zjutraj, ko je po očetu vprašal, ga je mama poslala na skedenj, kjer se je skrival oče. Največja želja Lazarjevega očeta je bila, da bi videl svoje otroke, zato je Andrej pripeljal svojo sestro Micej ter brata Franca in Stan-ka na dvorišče, da jih je oče s skednja gledal. Ostali otroci so šele po vojni zvedeli, da je bil oče tisti dan na skednju.

Ves ta težki čas je bil Wladysław velika opora in pomoč mami ter celi družini.

Nekega dne so prišli na Lazarjevo kmetijo partizani, da bi dobili hrano. Istočasno pa so gestapovci šli od Šentvida proti Lazarju. Da bi rešil partizane, je Wladysław povabil gestapovce v kuhinjo in jim nanosil mošta, da so se ga napili. Tako pa so partizani imeli možnost neopazno zbežati na skedenj in od tam v gozd.

Proti koncu vojne je za hlevom skopal celo bunker za domače, kajti v tistem času se ni vedelo, kako se bo vojna končala in kaj vse se bo še zgodilo.

Wladysław je v času, ko je bil pri Lazarju, veliko čital slovenske knjige. Tako se je dobro naučil našega jezika.

Domači se ga spominjajo kot zelo inteligentnega in tudi zelo spretnega moža. Iz kovanec je delal prstane za otroke, popravljal je čevlje in tudi sicer se je povsod znašel.

Po koncu druge svetovne vojne se je Wladysław 20. juni-

ja 1945 podal na pot domov. V taborišču v Celovcu je na transport čakal dobra dva meseca. Ker pa ni bilo izgleda, da bi mogel na Poljsko, se je 20. oktobra vrnil k Lazarju, kjer je potem prostovoljno živel še skoraj eno leto, preden se je 2. avgusta 1946 končno vrnil domov.

Doma je bilo vse porušeno. Zaposlil se je kot konstruktor v tovarni čevljev in si ustvaril novo eksistenco. Poročil se je z ženo Janino in danes je oče petih otrok in stari oče osmih vnukov. Sedaj je že upokojen in se ukvarja z majhno kmetijo, katero je obdeloval tudi vsa leta poleg dela v tovarni.

Ko nam je Wladysław pripovedoval o svojem življenju, je večkrat poudaril, da je imel veliko sreče, ker je prišel k slovenski družini. Seveda je moral tudi tu veliko delati, toda sprejet je bil kot človek in dober prijatelj. Veliko deportirancev ni imelo te sreče - prišli so v tovarne ali morda tudi h kmetom, ki pa jim niso bili naklonjeni, ker so podlegli nacistični propagandi in so deportirance kruto izkoriščali.

Wladysław pravi, da je Koroška njegova druga domovina. To pa zagotovo tudi zato, ker je med njim in vsemi, ki ga v naših krajih poznajo iz časa vojne, vsa leta ostal prijateljski odnos. Še vedno se dopisujemo. Dvakrat je celo prišel na obisk na Koroško (leta 1965 in 1988), čeprav je bilo tedaj iz Poljske težko potovati na zahod. Andrejeva mama Katarina je vedno rekla: »Če nobenega ne, Wladota bi pa še rada šla obiskat.« Žal se ji ta želja ni izpolnila.

Veronika, Michael, Vladimir

PRISPEVEK KSŠŠ/D

Priročnik o evropskih manjšinah

Klub slovenskih študentk in študentov na Dunaju je v okviru sodelovanja pri Mladini evropskih narodnih skupnosti (MENS) / Youth of European Nationalities (YEN) izdal priročnik, ki predstavlja zastopane manjšine oziroma članice tega združenja. V MENS je članjenih 18 organizacij narodnostnih skupnosti iz 11 držav, pri čemer smo koroški Slovenci zastopani s tremi organizacijami (KSŠŠ/D, KDZ in Mlada EL). Na 300 straneh so v leksikonskem slogu zbrani podatki o manjšinah med Barcelono in Budimpešto, med Trstom in Haparando na Švedskem. S tem, da so zastopani tudi Retoromani in nemška manjšina na Madžarskem, presega MENS okvir Evropske unije. Publikacija upošteva specialne jezike MENS, angleščino, francoščino in nemščino ter kot četrty jezik slovenščino kot predstavnicu slovanskih jezikov (k

včlanjenim slovanskim organizacijam sodi poleg Mladinske sekcije Slovenske skupnosti v Italiji še dunajski Hrvatski akademski klub). Uvodni naslovi, torej imena posameznih narodnosti, so napisani v jezikih manjšin. Ta večjezičnost izraža povezovalno funkcijo knjige kot tkivo med narodi in narodnostmi. Vsako poglavje uvaja grafika, iz katere so razvidne jezikovne meje, tabelaričnim demografskim in statističnim podatkom pa sledi na nekaj straneh pregled zgodovinskega razvoja, politične situacije, kulturnih dejavnosti, izobraževanja, manjšinskih medijev, gospodarstva, športnih dejavnosti in oblik financiranja posamezne narodne skupnosti, katere članice MENS so ob koncu poglavij kratko predstavljene. Knjiga posredno opozarja na različnost med tukaj zastopanimi manjšinami in s tem na kulturno in jezikovno pisanost evropskega prostora. Publikacija nudi obilo informacij za vse, ki bi se radi seznanili s položajem narodnostnih manjšin v Evropi in z delovanjem članic MENS.

Priročnik MENS lahko kupite v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu ali v KSŠŠ na Dunaju.

Po poteh trpljenja

Spominskega potovanja po krajih, kamor so bili med drugo svetovno vojno izseljeni naši ljudje, se je udeležilo kar za dva avtobusa nekdanjih izseljencev, njihovih sorodnikov in borcev. Pot je vodila od Dachaua so Schwarzenberga, od koder je naš posnetek. Obširneje bomo poročali v prihodnjih številkah.

J. R.

STAR OBIČAJ NA RADIŠAH

Velikonočna baklada

Na Radišah je bila navada, da so na veliko soboto zvečer po vstajenju po vseh vaseh nosili bakle. Na žalost je ta običaj vedno bolj izginjal in tako jih danes nosijo le še redkokje. Ker bi bilo škoda, da bi ta običaj za vedno izginil iz radiških vasi, se je SPD Radiše obvezalo, da vsako leto priredi velikonočno baklado.

Letos so bili ljudje povabljeni k družini Lampichler p. d. Puhvu v Zgornjih Rutah. Zbrala se jih je velika množica, da bi nosili bakle, ki so jih že

teden prej pripravili mladi Radišani pod vodstvom Šimija Ogrisa pri Kopajniku v Tucah. Na veliki petek so napravili še velik kup lesa za kres.

Bakle so prižgali pri Puhvu in jih nesli čez polja in travnike na visoko razgledno točko, kjer so prižgali še kres. Pot je bila izbrana tako, da je bilo dolgo verigo nosilcev bakel videti daleč naokrog. Ko so vsi prispeli do kresa, so pevci zapeli Alelujo in še mnogo drugih pesmi. Tako se je prireditev iztekla šele v jutranjih urah. **BP**

ŠMARJETA V ROŽU

S pesmijo v pomlad

Šmarješki cerkveni pevski zbor

Pod tem geslom je župnijski svet v Šmarjeti v Rožu že drugič vabil na vzorni dvojezični vigredni koncert, ki je bil v nedeljo zvečer v krajevni farni dvorani. Župnik Janko Krištof je na začetku opomnil na letošnje obletnice, predvsem na konec druge svetovne vojne in 75. obletnico plebiscita, ki sta obe zapustili sledove v zgodovini kraja in med ljudmi. Dvojezični koncert naj bi bil priložnost za krepitev skupnosti in izraz spoštovanja ter upošte-

vanja različnih identitet in drugačnosti posameznika.

Koncert so oblikovali šmarješki cerkveni zbor pod vodstvom Inge Pöcheim, moški zbor »Schneerose«, šentjanški tamburaši pod vodstvom Vere Kunčič, ženski sekstet SPD »Borovlje«, vodi ga Edi Oraže, in mešani oktet »Stahlklang« iz Borovelj, med posameznimi točkami pa sta povezovala oz. brala slovenske in nemške pesmi Margret Svetina in diakon Michael Jocham. **W. F.**

RAZSTAVA V TINJAH

Cvetovi in svetovi Garya Bukovnika

Gary Bukovnik je slikar, rojen v Clevelandu, njegovi predniki pa so bili Slovenci, ki so se izselili v Ameriko. Dela, ki si jih lahko ogledate v Domu v Tinjah, so bila na ogled že v Ljubljani, od tod pa jih bodo prepegljali na razstavo v Maribor.

Bukovnik je v Združenih državah že priznan slikar. Njegov večni motiv je cvetje, rože vseh mogočih barv in oblik.

Slovenska umetnostna kritičarka in znanstvenica Irene

Bearded Iris, monotipija

Mislej je v predstavitvi razstavljenih del podčrtala nenavadnost motiva: cvet, v zgodovini slikarstva »degradiran« v okrasek, je pri Bukovniku motiv neskončnih možnosti. Daleč od tega, da bi bila zgolj prerisana narava, dihalo njegova dela dovršenost, neposrednost in dokazujejo mojstrsko roko. Tehnika akvarela, v kateri je večina slik, zahteva natančnost in tehnično izpolnjenost. Nekaj razstavljenih del je nastalo tudi v Sloveniji, kjer umetnik z odprto dušo odkriva svoje korenine.

Razstava je v današnjem času drznega eksperimentiranja z motivi gotovo ena najnenavadnejših. Dokaz za virtuoznost prinaša Bukovnik z na videz banalnim okrasjem in ga povzdigne v vsakdanji praznik.

Sonja Wakounig

MLADINSKO SREČANJE V TRSTU

Dijaki na Evrošoli '95

24 dijakov in dijakinj z Zvezne gimnazije za Slovence je sodelovalo na srečanju Evrošole leta 1995 v Trstu. V spremstvu treh profesorjev smo se odpeljali z vlakom v italijanski Tržič (Monfalcone). Ko smo prispeli, smo se porazdelili po družinah, pri katerih smo prenočevali od 19. do 23. aprila. Srečanja Evrošole se je udeležilo približno 500 dijakov iz vse Evrope. Med njimi so bili srednješolci iz Gorice, Trsta in Doberdoba, Baski iz Španije, Baski, Katalonci in Bretonci iz Francije, Danci, severni Frizijci in Lužiški Srbi iz Nemčije, Fri-

zjci iz Nizozemske, Nemci iz Danske, Valižani in Škoti iz Velike Britanije, Irci z Irske, Ladinci iz Italije ter seveda mi, koroški Slovenci.

Vsak dan smo delali kaj drugega: Imeli smo športni dan, obiskali smo Postojnsko jamo.

Ob koncu športnega dne je vsaka skupina dobila nagrado, a ne za prvo, drugo ali tretje mesto, temveč za udeležbo.

Obiskali smo tudi Postojnsko jamo in to je bilo za marsikoga veliko doživetje, saj so bili nekateri prvič v njej. Prepevali smo vesele in tudi manj vesele pesmi. Dijaki iz drugih

držav so brez problemov prepevali pesmi v njim tujih jezikih, kot na primer v slovenščini ali nemščini, čeprav niso razumeli vsebine.

Bilo je lepo, vendar sem bila malo razočarana, ker smo bili premalo skupaj z otroki iz tujih držav.

Dnevi so minili, kot bi miglil. Ko smo se odpeljali nazaj v naše domače kraje, je bil vsak malo žalosten, da se je ločil od novih prijateljev, pa tudi malo vesel, da je prišel spet domov.

Metka, 2. b, ZGS

OBLETNICA

Kralj Matjaž poje že 15 let

Ker so pod Peco doma in ker po stari pripovedki kralj Matjaž še vedno spi, so v Libučah pred petnajstimi leti ustanovili moški pevski zbor in mu dali ime »Kralj Matjaž« – da bi ga slovenska pesem zbudila.

V Pliberku, v Schwarzlnovi dvorani, so matjaževci proslavili svoj jubilej. V novih gvanjih so bili sila žavbrni in to jim je dalo še več zanosa, da so se postavili s prerezom repertoarja iz 15 let.

Zbor vodi domačin Hanes Košutnik že od ustanovitve dalje, ko je komaj 17-leten prevzel vodstvo.

V pozdravnih besedah je dr. Matevž Grilc, predsednik pevskega zbora, poudaril pomen zbora za slovensko narodno skupnost in za kulturno podobo spodnje Koroške.

Mestni svetnik Fric Kumer pa je predstavil občinstvu projekt »Kulturni dom«, ki ga na-

S slavnostnim koncertom so »Matjaževci« poslavili svoj jubilej

meravajo začeti graditi že letos. Stavba naj bi stala okroglo 25 milijonov šilingov in Pliberčani so že zdaj začeli z zbiranjem denarja. 10 milijonov bo v petih letih priteklo iz sredstev, ki jih deli sosvet. Načrte za kulturni dom je izdelal dipl. arh.

Karl Vouk, poleg kulturne dvorane pa bo v hiši še trgovina in kavarna.

Zbor »Kralj Matjaž« so pozdravili še pevci slovenskih zborov iz Pliberka: »Mlade Podjune«, MoPZ »Foltej Hartman« in MePZ »Podjuna«. ■

SLOVENSKE RISANKE

v Slovenski študijski knjižnici v Mladinskem domu, Mikschallee 4, A-9020 Celovec, telefon 0 46 3/32 3 85

Aladdin – siromašen fant ima svetilko, v kateri prebiva duh, ki svojemu gospodarju izpolni vsako željo ... 60 min.

Alice v čudežni deželi – majhni Alice se uresničijo najnenavadnejše želje ... 60 min.

Ariella – morska deklica – princesa Ariella živi v podvodnem gradu s svojim ljubljencem delfinom Timom ... 60 min.

Čarobna piščal – majhno mesto napadejo podivjane podgane ... 60 min.

Lepotica in zver – hudobnega princa je čarovnica za kazen spremenila v zver ... 60 min.

Levji kralj – v afriških gorah ob Skali ponosa so se zbrale živali ... 60 min.

Vsi psi gredo v raj – mala prijazna deklica Mery s pomočjo štirinožnih prijateljev išče svoje starše ... 90 min.

Žabec in prijatelj – v gozdu živijo pametni Jazbec, družabni Mišek ... 60 min.

20.000 milj pod morjem – napeta znanstvenofantastična zgodba ... 60 min.

Izposojnina na dan 10 šilingov.
Veselim se Vašega obiska!

ŠENTVID OB GLINI

Odprt 3. Kulturni teden koroških Slovencev

Ob navzočnosti najvišjih državnih in deželnih predstavnikov, zveznega kanclerja Franza Vranitzkega in deželnih glavarjev Christofa Zernatta in Michaela Ausserwinklerja ter župana Mocka se je v ponedeljek, 24. aprila, v Šentvidu ob Glini začel tretji Kulturni teden koroških Slovencev. Med gosti so bili tudi slovenska veleposlanka v Avstriji Katja Boh in zastopniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij.

MEŠANI PEVSKI ZBOR »PODJUNA« IZ PLIBERKA: mogočno je zazvenela slovenska pesem v Šentvidu.

V pozdravnih besedah sta tako namestnik vodje deželnega urada ddr. Karl Anderwald kot tudi pristojna vodja Biroja za slovensko narodno skupnost dr. Marija Novak-Trampusch poudarila, da je namen in cilj tega tedna predstavitev kulturne dejavnosti koroških Slovencev prebivalstvu zunaj avtohtonega naseljenega prostora manjšine in tako zblížati obe narodni skupnosti v deželi ter znižati prag predsodkov.

Župan mesta Šentvid Mock je izrazil svoje veselje, da lahko njegovo mesto letos gosti to pomembno deželno kulturno prireditve, ki je prav v času vse bolj radikalnega desnega ekstremizma in oživljanja neonacistične miselnosti pomemben signal za toleranco, sožitje in miren ter enakopraven razvoj v deželi.

Kulturni referent dežele in namestnik deželnega glavarja Michael Ausserwinkler je dejal, da so za razvoj in obstoj narodnih skupnosti v Avstriji potrebni pravni instrumenti, ki

jih je treba stalno izboljševati ter pozitivna miselnost med prebivalstvom, da narodne skupnosti sprejme kot obogatitev družbe. Kultura sožitja mora najti ravnotežje in skrbeti za to, da toleranca večine ni preobremenjena, pričakovanja manjšine pa ne razočarana.

Deželni glavar Christof Zernatto je navzočnost zveznega kanclerja Vranitzkega na odprtju kulturnih dni ocenil kot priznanje narodni skupnosti in deželi Koroški. Priznal se je k temu, da je toleranco treba zagotoviti in jo s konkretnimi ukrepi podpirati. Zavzel se je za izboljšanje razmer, v katerih bi koroški Slovenci lahko tudi v deželnem zboru sooblikovali deželno politiko.

Kulturni spored otvoritvene slovesnosti, ki jo je slovenska radijska oddaja prenašala v živo, so s kvalitetnim petjem oz. igranjem sooblikovali MePZ »Podjuna« iz Pliberka, kvartet »Rož« in ansambel flaut šentviške glasbene šole.

V torek, 25. aprila, zvečer je

bila v galeriji v mestni hiši odprta etnografska razstava »Doživeta arhitektura na južnem Koroškem« in ob 19. uri v kulturni kleti razstava del Rudija Benetika.

Včeraj, v sredo zvečer, je bil ob 20. uri v dvorani delavske zbornice zborovski večer, ki so ga oblikovali Singkreis »ars musica«, MePZ »Zarja« iz Železne Kaple, Singkreis Hörzendorf in ansambel narodne glasbe šentviške glasbene šole.

Drevi ob 20. uri bo v dvorani mestne hiše predaval univ. prof. dr. Heinz Dieter Pohl o nemškoslovenskih jezikovnih stikih, jutri, v petek, 28. aprila, pa se bojo 3. Kulturni dnevi koroških Slovencev zaključili z dvema prireditvama: dopoldne ob 10. uri bo v glavni šoli 3 izvedba musicla »Jošt in Jaka«, zvečer ob 20. uri pa bo ansambel »DRAVA« v dvorani gospodarske zbornice predstavil uglasbeno liriko koroških slovenskih pesnikov.

Franc Wakounig

Dežela odlikovala dr. Apovnika Za njegovo delovanje kot vodja Biroja za slovensko narodno skupnost pri deželni vladi, kot prevajalca in avtorja strokovnih slovarjev je deželna vlada s soglasnim sklepom odlikovala dr. Pavla Apovnika s častnim zlatim znakom dežele. Visoko odlikovanje je po odprtju 3. Kulturnih dni koroških Slovencev v Šentvidu ob Glini ob navzočnosti deželnega glavarja dr. Zernatta in številnih predstavnikov narodne skupnosti dr. Apovniku podelil zvezni kancler dr. Franz Vranitzky. Čestitkam se pridružujeta tudi Zveza slovenskih organizacij in uredništvo Slovenskega vestnika.

WIESBADEN / LJUTOMER / BILČOVŠ

Mednarodno srečanje pevskih zborov v Bilčovsu

Pevski koncert z mednarodno udeležbo, ki ga je preteklo soboto organiziralo Slovensko prosvetno društvo Bilka, je rezultat večletnega sodelovanja. Začelo se je leta 1991, ko so člani moškega pevskega zbora Bilka nekega večera po pevski vaji pri Miklavžu prišli v pogovor z županom hessenškega glavnega mesta Wiesbaden Achimom Exnerjem, ki je znan kot velik ljubitelj petja. Zato ni čudno, da se je spontano odločil povabiti MoPZ Bilka na gostovanje v svoje mesto. Po nekaj mesecih zatišja, se je leta 1993 vendarle uresničilo to povabilo in naš moški pevski zbor je bil gost Komornega moškega pevskega zbora v Wiesbadnu. Naši pevci pa so ob tej priložnosti povabili nemške gostitelje

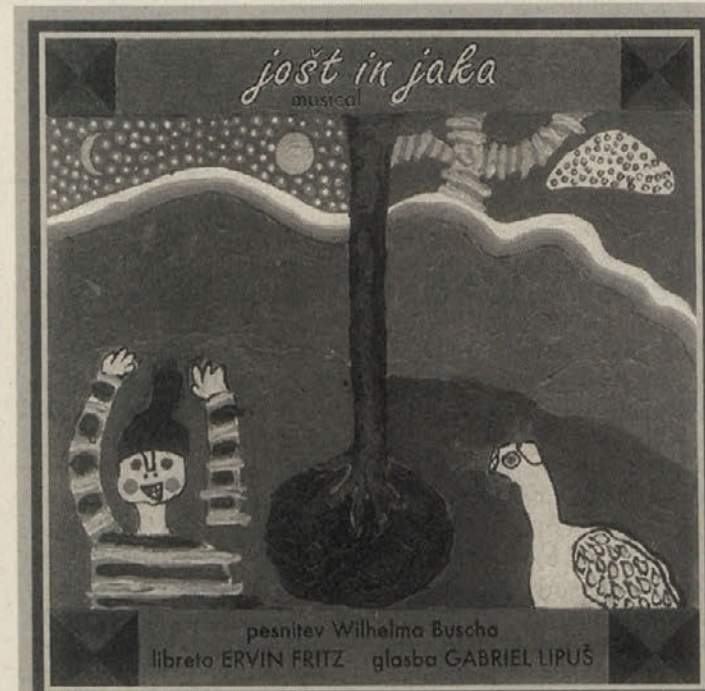
na povratni obisk v Bilčovs. Wiesbadenčani pa so sprožili še zasmisel, da bi na srečanje v Bilčovsu povabili še svoje prijatelje – Komorni mešani pevski zbor Slovenski madrigalisti iz Ljutomera.

Pretekli teden je SPD Bilka imelo v gosteh pevske prijateljice iz Nemčije. Prišli so v četrtek, 20. aprila, zvečer. Naše društvo jim je – z gmotno podporo domače občine, SPZ, KKZ in mestne občine Celovec – organiziralo obisk oz. ogled nekaterih znamenitih krajev južne Koroške. V soboto, 22. aprila, pa je bil kot glavni dogodek tega srečanja na sporedu koncert v avli ljudske šole, kjer so po vrstnem redu nastopa sodelovali: MePZ Bilka (vodi Irena Žmitek), MoPZ Bilka (Mir-

ko Laussegger), Mešani komorni pevski zbor Slovenski madrigalisti iz Ljutomera in Moški komorni pevski zbor iz Wiesbadna. Gostujoča zbora sta naš navdušila s svojim kvalitetnim petjem. Izvajala sta med drugim korale in duhovne pesmi iz svetovne glasbene umetnosti. MePZ Bilka pa je zapel tudi nevsakdanji Zbor jetnikov iz Nabucca, katerega je na klavirju spremljala Monika Seher.

Po koncertu so bili vsi sodelujoči povabljeni v gostilno pri Miklavžu, kjer so naše požrtvovalne članice društva – žene in dekleta – pripravile imenitno zakusko. Seveda smo tako pogosteni ob prijetnem vzdušju, prijateljskem pomenku in petju vztrajali še dolgo v noč. Večkrat je bilo slišati, da so taka in podobna srečanja spodbudna predvsem za pevce – čeprav zahtevajo od organizatorjev veliko priprav in dela.

T. G.

Kasete »Jošt in Jaka« so naprodaj v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu in na sedežu Slovenske prosvetne zveze!
Cena: zvočna kasete 120 šil., CD 180 šilingov.

Petdeset let po koncu vojne živi vse manj oseb, ki so osveščeno doživle in doživljale propad nacifašizma in osvoboditev izpod rjavega jarma. Toliko bolj dragoceni so njihovi spomini in toliko bolj je razveseljivo, če so ti ljudje o teh dogodkih pripravljeni tudi spregovoriti.

SPD »Kočna« je v soboto, 22. aprila, po občnem zboru pripravilo v stari sveški šoli dobro obiskan večer pričevanj. Občni zbor brez volitev je potrdil delovno usmeritev društva, ki tako po številu kot tudi po ponudbi prireditev sodi med najbolj aktivna društva v občini. Vizitka društva je vsakoletni mednarodni slikarski teden. V mesecu maju bo društvo priredilo izlet na Solnograško in že sedaj vabi člane in prijatelje, da se čim prej prijavijo pri gospe Malki Feinigovi. Garantirano bo fletno, nam je zatrdila predsednica Tatjana Feinig.

Pričevanja pod vodstvom prof. Stefana Pinterja so kar privrela na dan. Bila so, žalostna, trpka, mučna in tudi smešna. Kot prvi se je oglasil gospod Ojcl s Polane. Pripovedoval je o prihodu Angležev v vas, ko je kot bivši nemški vojak moral v zbirno taborišče v Žrelec, odkoder je bil kmalu izpuščen. A šele, ko mu je sestra prinesla čevlje v Celovec, je lahko šel domov. Iz vojske je bil odpuščen v Šentvidu ob Glini. Ob povratku domov je pri vojvodskem prestolu na Gosposvetškem polju videl vihrati slovensko zastavo in stati partizansko stražo.

Stanko Konec, ki je kot podjetnik v Trgu napravil kariero, je konec vojne kot mizarski vajenec doživel v Celovcu. 8. maja 1945, bilo je med učno uro, so na šoli zvedeli, da so Angleži prišli na Adolf Hitler Platz, sedaj Novi trg. Kot bi trenil, so ko kafa izginili ravnatelj šole, ki je vselej nosil zlato odličje NSDAP in ostali profesorski zbor. Vajenci so se razkropili po mestu in že ob 11. uri dopoldne je Konec pri poslopju deželne vlade zagledal prve partizane. Ko se je dan navrh vračal domov v Sveče, je na Humperku videl kupe orožja, ki so ga odvrgli bežeči

PRIČEVANJA V SVEČAH

Vsa vas je podpirala partizane

Kati Andrejčič

Nemci in njihovi pomagači. V Svečah so povsod visele slovenske zastave z rdečo zvezdo. Stanko se je vključil v mladinsko delo OF in bil zaradi poskusa, da bi na šolo pritrtili slovenski napis, obsojen na tri mesece zapora. Ovadil ga je neki F. Waldhauser.

Brezdvomno najbolj presunljivo je bilo pričevanje Kati Andrejčič, vdove umorjenega partizana Lekša Eispierlerja, katerega je 6. maja ubil žandar Rath. Lekš Einspieler je bil do prepovedi slovenskih društev predsednik »Kočne«, zaposlen je bil v Jungferovi tovarni akumulatorjev. Za Lekšem je Rath istega dne ubil še Florija Križnarja z Mač in Schwarza iz Sveč. Lekš je bil takoj mrtev, Križnarja pa je ustrelil v trebuh, tako da je umiral v grozljivih bolečinah. Schwarza pa je zadel prav v trenutku, ko je hotel ubežati skozi okno. Rathu se po vojni ni zgodilo nič, izgovarjal se je na »svojo dolžnost«.

otroke pretepal s palico in jih zmerjal s svinjami, ker so govorili samo slovensko, saj nemško niso znali. Lagerfirarica pa je pregnancem »obljubila«, da bojo v najkrajšem času predelani v »žajfo«, sploh pa, da so samo za krepiranje v taborišču.

Dr. Anton Feinig in Tone Furtner sta več povedala o podpori partizanom, o sodelovanju z OF. V Svečah v bistvu ni bilo družine, ki ne bi podpirala partizanov. Neki domačin, ki je bil nemški vojak, je na dopust z ruske fronte prinesel s seboj celo poln nabhrtnik ročnih granat za partizane. Zato je po prihodu Angležev marsikoga čudilo obnašanje nekaterih Svečanov, ki so kar pometali za odhajajočimi partizani in se kar naenkrat pokazali v čisto drugi luči. 4. maja 1945 je Sveče preplavila umikajoča se nemška vojska, 8. maja dopoldne so prišli v vas partizani, nekaj pozneje, okoli opoldneva, pa

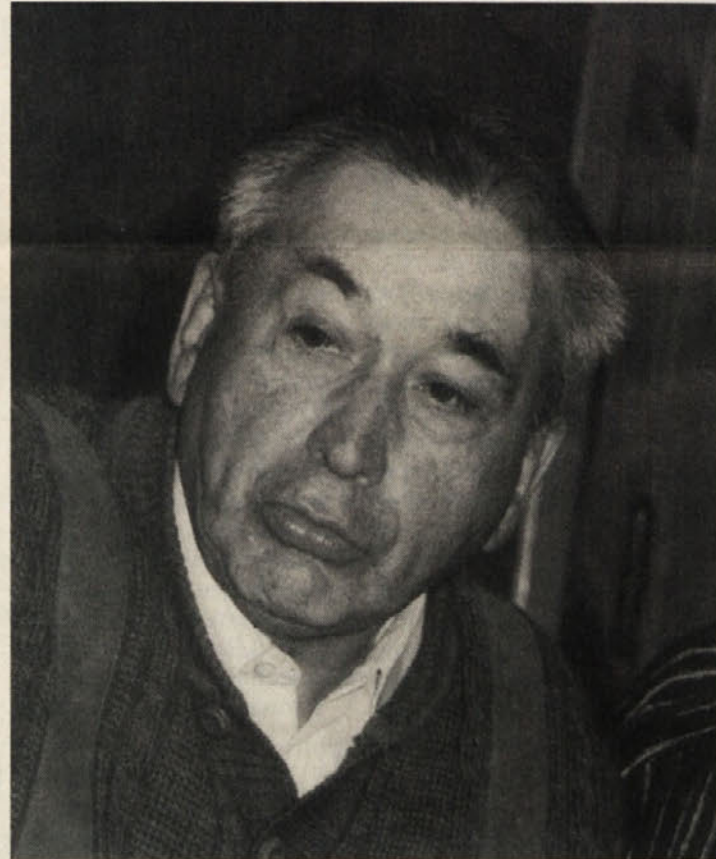
tudi kaznjenci z ljubeljskega kaceta, ki jih je do Bistrice prignala eses. Feinig še danes hrani kos kaznjeniške obleke. Nervoza in nemir partizanov sta napovedovala prihod Angležev, ki so v vas prišli s tanki. Pozdrav med njimi in partizani je bil zelo hladen in končno so partizani morali zapustiti vas.

Na dolgoletnega sveškega župnika Ruprehta, ki je bil 10. aprila 1941 po napadu Hitlerjeve Nemčije na Jugoslavijo aretiran in pozneje premeščen v Šentpeter v Kačjem dolu, kjer je oktobra 1943 umrl za tifusom, je spomnil dr. Valentin Inzko. Rupreht je bil steber slovenskega kulturnega delovanja v Svečah. Tifusa se je nalezl od neke deklice, ki jo je sprevidel. Valentin Inzko ter Kati in Lekš Einspieler so se odpravili v Kačji dol, da bi uredili vse za prevoz umrlega župnika v domačo faro, a zaradi nevarnosti epidemije oblast tega ni dovolila. Šele po vojni so župnika Ruprehta prekopali na sveško pokopališče.

Pripravil Franc Wakounig

Mlada vdova Kati Einspieler je bila 6. maja 1944 zaprta in skupaj z mnogimi drugimi ženami iz okolice, med drugim s Križnarjevimi, Richterco iz Borovelj in Kacijanko, premeščena v celovške zapore. Tu je bila do 18. novembra 1944, ko je bila zaradi nosečnosti premeščena v bolnico v Podgori, ki je bila v nekdanjem Karawankenhofu. Po rojstvu sina Lekša se je morala boriti zanj, da ji ga niso vzeli, ker je bila iz tako imenovanega »bandengebieta« (ozemlja, kjer so že operirali partizani). Šele ko je župnik Feinig pri Gospe Sveti dobil zanjo skromno sobo, se je lahko s sinom preselila tja. A morala se je redno javljati na krajevni policiji. Ko je po osvoboditvi prišla domov, so jo vrgli iz stanovanja.

Cili Partl je bila kot triletna aprila 1942 pregnana. Družina je prišla v Frauenaaurach, odkoder sta bila oče in brat vpoklicana v nemško vojsko. Neki nemški paznik taborišča je

Stanko Konec

NOVA KNIJGA

O večjezičnosti v Evropi

ANDREAS PAULA:
Mehrsprachigkeit in Europa
(Modelle für den Umgang mit Sprachen und Kulturen)
Založba Drava, broširano,
240 strani, cena 240 šil.

Jezik in izobraževanje sta često vzrok etničnih konfliktov. Ne samo tam, kjer obstajajo tradicionalni regionalni ali manjšinski jeziki, pač pa tudi povsod, kjer dajejo svoj pečat šolskemu vsakdanjiku otroci migrantov, postane vprašanje pravega ravnanja z dvo ali večjezičnostjo izziv. Pogoj formuliranja teze za to težavno ravnanje z večjezičnostjo družbe je čimbolj diferencirano znanje jezikovnega in

izobraževalno-političnega razvoja. Ta knjiga prispevkov raznih znanstvenikov je evropski pregled in primerjave, ki se ukvarjajo z vprašanjem, kakšne modele so razvili v raznih evropskih deželah in pa kaj od tega se da prenesti v druge situacije. V posameznih prispevkih obravnavajo položaj jezika, izobraževalno politiko ali pa poskuse modelov na Nizozemskem, v Veliki Britaniji, na Švedskem, v Nemčiji, Španiji, na Južnem Tirolskem in v Avstriji. Knjiga je nadaljevanje založniškega programa DRAVE, ki ima za težišče vprašanja interkulturenega sožitja. ■

V NEMŠKEM JEZIKU

XY - ungelöst

monodramo nastopil letos jeseni na »Frankfurter Buchmesse«.

Tokrat objavljamo zanimiv odmev na premiero nemške verzije »xy - ungelöst«, ki nam ga je poslala Karin Zellot iz Skofič:

Schwarzer Raum, ein paar Scheinwerfer in der Mitte. Ein einziger Schauspieler betritt den Raum und erzählt eine Geschichte: Maturanten werden von Autos überfahren, weil sie nur nach rechts schauten.

Sekunden später beginnt das Spiel. Der Reporter, der mit gespielter Trauer das Geschehen dokumentiert, der Professor mit

seiner Ja-Nein-Sager-Theorie, Zeugen, die über Geschehenes berichten, Hitler, der Gott anklagende Kirchenmann ...

Schwarzer Raum, Scheinwerfer, ein vor Angst zitternder Soldat, ein Schuß, Licht aus, Totenstille, tiefe Betroffenheit. Aus!

Das Stück enthält kabarettistisches, groteskes, tragisches. Besonders fesselnd ist die enorme Wandlungsfähigkeit des Schauspielers, jede Person ist klar erkennbar. Auch der Aufbau des Stückes ist grandios. Ein Stück, das sich nicht ausreichend beschreiben läßt, man muß es selbst sehen. ■

SGZ O PODPORAH

Kaj je več – 10.000 ali 1.000 šilingov?

Neumno vprašanje! Seveda je desetisoč več. Če neko društvo dobi 10.000 šil. podpore, je seveda bolj zadovoljno kot pa, če dobi samo 1.000 šil. Toliko k tem absolutnim številkam. Kje pa leži problem?

Razne naše kulturne in politične organizacije, društva in klubi bodo tudi letos od raznih vladnih instanc v Avstriji in Sloveniji prejeli nekaj deset milijonov šilingov. Naše centralne organizacije jih bodo delile raznim društvam, velik del pa porabile zase.

Poleg teh sredstev pa društva zaprosajo za podpore tudi zasebne gospodarske ustanove (zasebnike, združne firme, druge pravne osebe). Privatno

gospodarstvo lahko daje podpore samo iz obdavčenega dobička, kar pomeni, da na primer 1.000 šilingov podpore neko podjetje bremeni s 1.500 šilingi. Zasebnik daje torej podporo iz svojega lastnega denarja (obdavčeni dobiček je plača za zasebnega gospodarstvenika), tako kot bi jo delavec/nameščenelec dal od svoje neto plače.

Drugače je pri inseratih ali pri znanih sponzorskih pogodbah. Ti izdatki se v podjetjih priznavajo kot strošek.

Vse to morajo razna društva in klubi vedeti in tudi upoštevati. Če dobijo denar od občin, dežele, države ali od centralnih organizacij, gre samo za trans-

fer denarja, ki so ga te ustanove prejele in ga razdeljujejo naprej, medtem ko so podpore/inserati zasebnega gospodarstva denar, ki so ga lastniki sami zaslužili in ga prostovoljno podarili kulturi ali športu.

Kdo je dal torej več? Zasebnik, ki je od svojega denarja dal 1.000 šilingov, ali centralna organizacija, ki je nakazala 10.000 šilingov podpore? Bolj bi morali ceniti tistih 1.000 šilingov podpore od zasebnika, ker jo je dal od svojega prisluženega denarja.

Gospodarstvo prosi vsa društva, da to upoštevajo pri svojih ocenah, kdo je dal kaj in koliko!

SGZ

MINIMUNDUS Hopla, to pa poznamo!

V miniaturnem svetu ob Vrbskem jezeru imajo spet nekaj novih atrakcij, poleg kijevske katedrale, žičnice iz Wuppertala, muzeja iz New Orleansa in parnika z Mississippija imamo odslej tudi Slovenci svojo stavbo na katero smo resnično lahko ponosni. V Minimundusu so namreč postavili model Narodne univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani, ki so jo zgradili po načrtih velikega arhitekta Jožeta Plečnika. Ne samo, da mere v razmerju natančno ustrezajo originalu, celo materiali modela so natančno enaki kot za ljubljansko stavbeno umetnino.

NEODGOVORNO RAVNANJE

Granata na travniku

Odnosi med Selani in avstrijsko vojsko so že dalj časa moteni zaradi vežbališča (TÜPL) pod Košuto. Občinski svet je celo soglasno sklenil, da mora vojska vežbališče opustiti. Da pa pomislek, skrbi in odklonilno stališče Selanov niso iz trte zviti, potrjuje najnovejši dogodek z granato. Stvar bi se za prizadete kmete lahko končala strašno.

Pred nedavnim so Tone O., Marjan O. in Franc M. na Kališu »za žago« vozili gnoj in pri tem naleteli na tam ležečo ročno granato avstrijske vojske. Vsi preplašeni so takoj obvestili krajevno žandarmerijo, ta pa službo za razminiranje (Entminnungsdienst), ki je prišla in vo-

jaški pekleni stroj odpeljala s seboj.

Ko so se vpleteni kmetje pozneje pri selski žandarmeriji pozanimali, kaj in kako je z granato in kako lahko ta pride na travnik, so morali spoznati, da ima uniformirana oblast svojevrsten in milo rečeno neodgovoren odnos do granat, ki se »samovoljno sprehajajo po okolici«. Načelnik jim je namreč odgovoril, da lahko mirno spijo, kajti to da je bila samo »nedolžna granata za vaje«.

Podžupan Nanti Olip se je pozanimal pri vojski, kako to, da njene granate ležijo raztrezene po občini in s tem ogrožajo prebivalstvo. Polkovnik

Lenntsch je to popolnoma izključil kot nemogoče, češ da vojaki smejo z granatami vaditi samo v posebnem prostoru in pod najstrožjim nadzorom.

Vendar, polkovnik gor ali dol, dejstvo je, da je na Kališu, samo za lučaj od kraja, kjer vsako leto taborijo tržaški skavtje, ležala granata avstrijske vojske in da očitno nikomur v vojski ni manjkala. Ali je bila ta granata bojna ali samo za vaje, je povsem nepomembno. Pomembno pa je, da je ležala na travniku in avstrijska vojska je ni pogrešala.

Podžupan Olip je v pogovoru za SV ponovno izrazil svoje ogorčenje, da vojska tako malomarno ravna s svojim

JESENICE

Srečanje folklornih skupin

Zveza kulturnih organizacij Jesenice in Kulturno športno društvo Svoboda Hrušica sta v petek, 7. aprila, pripravila »Srečanje folklornih skupin občine Jesenice«. Prireditev je bila v kulturnem domu na Hrušici. Folklorne skupine so se predstavile s spleti gorenjskih in belokranjskih plesov, predvsem pa vse skupine gojijo stare običaje, pesmi in šaljive skeče. S plesi so se

predstavile naslednje folklorne skupine: Triglav DPD Svoboda »France Mencinger« Javornik-Koroška Bela, Otroška folklorna skupina KŠD Svoboda Hrušica, Folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela in Folklorna skupina Juliana KŠD Svoboda Hrušica. Program pa so popestrili pevci vokalnega kvinteta iz Žirovnice. *Lojze Kerštan*

RAVNE NA KOROŠKEM

3. srečanje glasbenih šol

V kulturnem domu na Ravnah so v četrtek, 20. 4., zvečer, učenci nižjih glasbenih šol Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec priredili tradicionalno revijo glasbenih šol koroške regije. Sorazmerno skromnemu številu gledalcev so se predstavi-

li mladi pianisti, kitaristi, flautisti, violinisti, harmonikarji, trobentarji, saksofonisti, glasbeniki na Orffovih instrumentih (kot jih lahko vidimo na sliki) ter otroški pevski zbor in pihalni orkester. Pomladni koncert je lepo uspel. *Samo Šavc*

orožjem in s tem posredno in neposredno ogroža življenje nedolžnih ljudi. To ogorčenje je upravičeno še posebej v zvezi z desnim ekstremizmom, ki mu tako ohlapna kontrola vojaškega orožja in municije zlahka omogoča, da pride do bojnih sredstev, ki jih potrebuje in uporablja.

Na možnost, da bi granata lahko eksplodirala že sedaj ali pa pozneje pri košnji, niti pomisliti ne smemo. Samo lučaj

od najdišča vsako leto tabori mladina in se igrajo otroci.

Torej, tako nedolžna, kot to hočeta ljudem dopovedati žandarmerija in vojska, ta granata ni bila.

Vojska pa je sama dala Selanom v roke dodaten argument proti vežbališču in strelišču pod Košuto. Domačine bi res zanimalo, kako je prišla granata od strelišča pod Košuto na travnik pri Kališu. Peš?

PRIREDITVE

PETEK, 28. 4.

- ŠENTJANŽ, v stari šoli – Slovenska prosvetna zveza
- 20.00 M. Gavran: Mož moje žene; Moje gledališče Ljubljana
- ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani – SPD »Zarja«, SPZ
- 19.30 Busch/Fritz/Lipuš: Jošt in Jaka, musical. Zadnja predstava!

SOBOTA, 29. 4.

- ŽELEZNA KAPLA, v cerkvi
- 18.00 Lovska maša z Lovskim pevskim zborom iz Železne Kaple; ob 20.30 ples v hotelu Obir z ans. »Trio Pavlič«
- RADIŠE, v kulturnem domu – SPD »Radiše«
- 19.30 Vigredni koncert; nast. kvartet trobent, otroška in mladinska skupina, Radiški fantje, MePZ »Radiše«
- ŠKOFIČE, v društveni sobi – SPD »Elinost«
- 19.30 Jongleur Feliks; nast. otroška igralska skupina iz Škofič. Režija Marijan Hinteregger
- BISTRICA v Rožu, v kult. domu – SPD »Šentjanž«
- 20.00 J. N. Nestroy: Lumpacivagabund; nastopa igralska skupina iz Šentjanža
- LEDINCE, v kulturnem domu – SPD »Jepa – Baško jezero«, KD »Peter Markovič«
- 20.00 Koncert ansambla DRAVA »Vse je pesem«
- GORNJA VAS, v gostilni Hafner – KPD »Drava«
- 20.00 Vigredni koncert, nast. MoPZ »Bilka«, Vok. skupina VOX iz Pliberka, dekliski zbor iz Vidre vasi, Libeliški puebi iz Libelič, Pevsko-instrumentalna skupina Žvabek, oktet Suha

NEDELJA, 30. 4.

- DOBRLA VAS, v kulturnem domu – SPD »Srce«
- 9.30 P. Walsh: Na zeljnem listu (lutk. skup. z Zilje)
- DJEKŠE, v ljudski šoli – SPD »Lipa«
- 10.30 Vigredni koncert, nast. MoPZ »Valentin Polanšek« z Obirskega, kvartet bratov Smrtnik iz Kort, Burschenquintett Obergreutschach-Griffen, Vokalna skupina »Lipa« iz Velikovca; govor: mag. F. Warasch
- SELE, v farnem domu – KPD »Planina«
- 15.00 J. Nestroy: Lumpacivagabund; gostuje gledališka skupina SPD Šentjanž
- ŠKOFIČE, v društveni sobi – SPD »Elinost«
- 19.30 »Jongleur Feliks«, nastopa otroška gledališka skupina, režija Marijan Hinteregger; dvoj. predstava

TOREK, 2. 5.

- TINJE, v Domu
- 19.30 Predavanje »Perspektive narodnih manjšin v Evropi«; predavatelj univ. prof. dr. Jože Pirjevec, večer vodi univ. prof. dr. A. Moritsch

PETEK, 5. 5.

- ŠENTJANŽ, v stari šoli – Slovenska prosvetna zveza
- 20.00 Calderon: Prikrita opolzost vsakdana; – SLG Celje
- CELOVEC, v mestnem gledališču
- 20.00 Inicijativa »Wider die Gewalt«: benefična prireditev. Nast. Luzia Nistler, Lele Giha, K & K String Quartett, orkester gledališča, Barbara Stromberger, Stanka Mačur idr. Izkupiček za hišo žensk in otrok
- SELE, v gostilni Malle – Nog. sekcija DSG Sele/Zell
- 20.00 Oldy-večer; za zabavo bo igral profi »Disk-Jockey«

SOBOTA, 6. 5.

- ŠENTJAKOB, v farni dvorani – SPD »Rož«
- 20.30 Rembetiko: Lakis & Achwach in Dvojezični zbor Pedagoške akademije

SOBOTA, 6. 5.

- MAUTHAUSEN – Arge Katolische Jugend
- 13.30 do 18.00 Srečanje mladine v Mauthausen »Mladi upor proti starim časom«; odhod iz Celovca z avtobusom (železniška postaja) ob 9.00, prihod v Celovec ob 22.00. Prijave do 4. 5. na tel. 0463/51 11 66-78 ali 77

NEDELJA, 7. 5.

- SELE-Borovnica, pri Trklnu – Alpski klub »Obir«
- 14.00 Srečanje ansamblov; nast. »Podkrajski fantje«, »Edlseen Trio«, »Trio Pavlič«, »Die Paltentaler«, »Kleinedlinger Trio« in ansambel »Jože Skubic in Slapovi«.
- CELOVEC, v Domu glasbe – ZSI, ZKP, SPZ, KKZ, ZSO, NSKS
- 14.30 Svečana prireditev ob 50-letnici konca vojne »Svoboda in mir«

Bralce obveščamo, da bo naslednja številka Slovenskega vestnika zaradi praznika izšla v petek, 5. maja.

KULTURNI TEDEN KOROŠKIH SLOVENCEV

do 28. 4. 1995 v Šentvidu ob Glini

ČETRTEK, 27. 4.

- Dvorana mestne hiše
- 20.00 Predavanje »Nemško-slovenski jezikovni kontakti« univ. prof. dr. Heinz-Dieter Pohl

PETEK, 28. 4.

- Dvorana gospodarske zbornice
- 20.00 Ansambel Drava »Vse je pesem«, uglasbena lirika koroških slovenskih pesnikov

OKVIRNI PROGRAM

- Dvorana glavne šole 3
- 10.00 Musical »Jošt in Jaka«

Prireditelja: Biro za slovensko narodno skupnost pri Uradu deželne vlade, ORF

SEMINAR

Inštitut za šolsko pedagogiko celovške univerze in zvezni pedagoški inštitut prireja skupno intenzivni seminar za dvojezične učiteljice in učitelje na temo »Dvojezično alfabiziranje in dvojezična vzgoja. Referentki: dr. Monika Nehr in dr. Edeltraud Karavoli iz Berlina Kraj: Fernstudieninstitut (IFF), Sterneckstraße 15, Celovec, v avli Čas: Od ponedeljka, 24. 4., do sobote, 29. 4. 1995, od 14. do 18. ure Če je le mogoče, se prijavite pri dr. Vladimírju Wakounigu, Institut für Schulpädagogik, Universität Klagenfurt-Celovec, A-9022 ali pa telefonsko 0463-2700/558 oz. 563.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

prireja tri abonmajске predstave (komedije) v obnovljeni stari šoli v Šentjanžu v Rožu po zelo ugodni ceni 200 šil.

Petek, 28. 4. 1995, ob 20.00

Miro: Gavran: **Mož moje žene**
gostuje Moje gledališče iz Ljubljane

Petek, 5. 5. 1995, ob 20.00

Marco Antonio de la Parra Calderon:
Prikrita opolzost vsakdana

gostuje Slovensko ljudsko gledališče Celje / Oderpododrom

Petek, 19. 5. 1995, ob 20.00

Zoran Hočevar: **Smejči**
gostuje Slovensko ljudsko gledališče Celje / Oderpododrom

Prvič gledališče z abonmajem! Slovenska prosvetna zveza je na Koroškem prvič razpisala abonma za tri gostovanja gledališč iz Slovenije. To je poskus, da bi koroškemu občinstvu nudili kontinuirano vez s slovenskimi profesionalnimi predstavami; v primeru, da bi se obnesel, namerava SPZ tak abonma razširiti. Predstav bo več in ne bodo vezane le na en kraj, tokrat pa si lahko ogledate tri komedije v nekdanji šoli v Šentjanžu. Cena vstopnice za vse tri predstave je 200 šilingov, dobite pa jih lahko na Slovenski prosvetni zvezi, Tarviserstr. 16, tel. 0 46 3/51 43 00-13, 20 ali 22, ter v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.

Jezikovne počitnice 1995

od nedelje, 2., do sobote, 22. julija 1995 v osnovni šoli Grm v Novem mestu

Jezikovne počitnice so namenjene mladim od 10. do 16. leta.
Cena: 4500 šilingov. V ceno je vključeno:
– tri ure pouka dnevno (razen ob sobotah in nedeljah)
– skrbno izdelan učni program, prikrojen potrebam otrok
– polna integracija v vestno izbrani družini z otroki v isti starosti
– ves čas tečaja oskrba in pomoč našega spremljevalca
– spoznavanje dežele in ljudi na kratkih izletih
– možnost za šport in razvedrilo, srečanja z mladimi
– prevoz v Novo mesto in nazaj
Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza, 10.-Oktober-Str. 25/III, 9020 Celovec, tel. 0 46 3/51 62 43.

Javna dvojezična ljudska šola bo ponovila uspešnico:

Mali jaz sem jaz

v torek, 2. 5., in sredo 3. 5., ob 9. in 10.30 uri v Mladinskem domu

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 30. 4.

10:35 ORF 2

PONEDELJEK, 1. 5.

16:20 TV SLO 1

PREDVIDENA VSEBINA

»Čas je ublažil grobost dogodkov, rane se kljub drezanju celijo.« – Samo trdna volja do upora je preprečila še večji krvni davek v kapelskih grapah.

Slovenski kulturni teden v Šentvidu ob Glini: da bi tudi tam spoznali bogastvo slovenske kulture na Koroškem ...

Ko je Karantanija bila še Norikum: druga koroška deželna razstava v Hüttenbergu.

»Žongler Feliks« – viden sad medkulturnih prizadevanj v Škofičah .

Regionalna liga: VSV Beljak – SAK

»Tour kviz '95

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Četrtek, 27. 4.

18.10 Rož - Podjuna - Zilja

Petek, 28. 4.

18.10 Kulturna obzorja

Sobota, 29. 4.

18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 30. 4.

6.30 Dobro jutro na Koroškem
18.00 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 1. 5.

6.30 Dobro jutro na Koroškem
18.00 Glasbena oddaja

Torek, 2. 5.

18.10 Partnerski magazin

Sreda, 3. 5.

18.10 Društva se predstavljajo
20.05 22.00 Kulturni teden koroških Slovencev

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser StraÙe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnonj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig, Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser StraÙe 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

Kot povsod po Sloveniji tudi na Koroškem prav ob tem času potekajo najpomembnejši tedni in meseci tega šolskega leta – ne le zaradi obravnave celotne nove šolske zakonodaje v državnem parlamentu, temveč tudi zaradi sklepnih priprav za novo maturo.

Letos bo torej prvič zajela tako rekoč vse gimnazije in predvidoma kakršno tretjino dijakov sklepnih razredov srednjih tehniških šol – končno število slednjih bo pač odvisno od tega, koliko se jih bo v maju, ko bo treba dokončno izbrati med maturo in zaključnim izpitom, tudi zares prijavilo za maturo. In kakšna je razlika med obema? Dokaj bistvena – doslej uveljavljeni zaključni izpit matura s svojo zahtevnostjo in veliko prednostjo pri vpisu na univerzo namreč postavlja močno v ozadje. Zaključni izpit dijaki opravljajo iz štirih predmetov – za vse obvezna je le slovenščina, drugi predmet se izbira med matematiko in tujim jezikom, tretji in četrti pa iz naravoslovja in družboslovja, na tehniških šolah pa je določen strokovni predmet. Seveda se zaključni izpit v ustrezno manj zahtevni obliki v manj predmetih opravlja tudi na triletnih in dveletnih poklicnih šolah, vendar je ta prispevek namenjen predvsem štiriletnemu splošnemu in strokovnemu izobraževanju –

SREDNJE ŠOLE V SLOVENIJI

Nova matura

pač zaradi tega, ker odpira pot v visoko šolstvo.

Tu smo že pri poglavitnem razlogu za novo maturo. Zaradi velikih razlik pri kakovosti znanja že med posameznimi gimnazijami in še bolj med strokovnimi srednjimi šolami so visoke šole zavračale vpis zgolj na osnovi dosežkov, izkazanih z zaključnim izpitom, in od kandidatov za vpis terjale še sprejemni izpit, ki so ga prilagodile svojim merilom za sprejem. Tako so morali nekateri dijaki v slabem mesecu dni opravljati kar tri vrste izpitov, če so poleg obeh omenjenih imeli smolo, da jih je doletel še popravni izpit za končanje zaključnega razreda (lahko tudi iz dveh predmetov), kar vse je seveda povzročalo veliko napetosti, večkrat celo že na meji duševne zmogljivosti mladih ljudi. Z novo maturo bo vse drugače. Z njo postaja zaključek srednje šole bistveno zahtevnejši in dejansko stvar države. Obsega pet predmetov, od tega tri obvezne – materin jezik, tuj jezik in matematiko – torej vse tri najzahtevnejše predmete vsake šole – in dva izbirna, od katerih je na tehniških šolah eden praviloma

strokovni predmet. Toda takšna matura bo veljala za vstopnico na katerokoli univerzitetno ali visokošolsko in višješolsko smer študija – za razliko od zaključnega izpita, s katerim se bo mogoče vpisati le na višjo stopnjo strokovno nadgrajevanega srednješolskega izobraževanja, npr. z zaključnim izpitom srednje zdravstvene šole samo na višjo šolo za medicinske sestre, nikakor pa ne na medicinsko ali katerokoli drugo fakulteto, saj sem že poudaril, da bo tja mogoče le z maturo. Seveda bodo tudi na univerzi še vedno izbirali svoje novince, kadarkoli bo zanimanje za vpis večje od razpisanega števila študijskih mest, vendar ne več s sprejemnim izpitom, temveč z razvrščanjem kandidatov po uspehu na maturi glede na dosežene točke, pri katerih je gornja meja 31. Če tudi to merilo ne bo zadoščalo, bodo fakultete izbirale še s pomočjo doseženega splošnega uspeha v zadnjih dveh letnikih šolanja in z doseženim uspehom pri določenem ali določenih predmetih na maturi (npr. na medicinski fakulteti, kjer je presežek kandidatov že vrsto let največji, so to kar trije – matematika, tuj jezik

in katerikoli od izbranih naravoslovnih predmetov).

Pri tem moram poudariti še eno značilnost slovenske mature. Državna je zaradi tega, ker vse naloge za pisni del, ki je obvezen pri vseh predmetih, pripravlja državni izpitni center in dijaki jih pišejo na isti dan. Šifrirane izdelke bodo po natančnem točkovniku ocenjevali zunanji učitelji, ustni del pa bo prav tako potekal le na osnovi vprašanj, ki jih pripravi državni izpitni center. Ene in druge naloge določi na osnovi predmetnega kataloga znanj, s katerim se dijaki na maturo dejansko pripravljajo ves čas srednje šole. Ustni del vodijo in ocenijo dijakovi učitelji, v skupnem številu točk pa je lahko vreden največ 20%. Ves način opravljanja mature jamči za popolno primerljivost oz. enakovrednost dosežkov ne glede na vrsto šole ali kraj, v katerem deluje.

Na Koroškem bo največ maturantov, razumljivo, na ravenski gimnaziji, kjer pričakujejo, da se bodo za maturo prijavili vsi dijaki zaključnega razreda (letos jih je nekaj več kot 200). Med izbirnimi predmeti – ta šola jih ponuja 12 – se največ odločajo za drugi tuj jezik, fiziko, biologijo, zgodovino in psihologijo. Na tehničnih šolah bo še vedno prevladoval zaključni izpit z izjemo ekonomske šole na srednji šoli v

Slovenj Gradcu, kjer se jih bo za maturo predvidoma prijavila polovica dijakov oz. okrog 40. Izbire v izbirnem delu dejansko nimajo, saj so vse strokovne šole v Sloveniji praviloma določile samo najmanjše možno število predmetov. Na ekonomskih šolah sta to zgodovina in ekonomija. Na slovenjegraški srednji zdravstveni šoli pričakujejo okrog 20 prijav, v izbirnem delu pa bodo odgovarjali na vprašanja iz kemije ter biologije z ekologijo. Približno enako število dijakov bo opravljal maturo tudi na ravenski strojno-kovinarski šoli, kjer se bodo v izbirnem delu morali izkazati pri fiziki in mehaniki.

Po maturitetnem rokovniku se morajo dijaki za maturo prijaviti najkasneje v začetku maja in šele z iztekom prijavnega roka bo dokončno znano, koliko jih bo 16. junija zares pričelo maturo s pisnim delom iz slovenščine. Pisni del potem traja vse do konca junija, vendar je rokovnik postavljen tako, da vmes poteka tudi ustni del. Dosežke bomo vsi skupaj zvedeli šele ob koncu julija – seveda zaradi dolgotrajnega in zamudnega dosledno izvajanja zunanega ocenjevanja. Nova slovenska matura se dejansko močno zgleduje po angleški. Primerjavo z avstrijsko pa si bralci seveda lahko ustvarijo sami. *Franček Lasbafer*

Slovenski vestnik čestita:

gospe **Ivanki Konečnik** iz Globasnice za 85. rojstni dan; gospe **Ani Ogris-Raspotnikovi mami** z Radiš za 65. rojstni dan; gospe **Katarini Pegrin-Bregarci** iz Sel za 92. rojstni dan; gospodu **Juriju Maletu** iz Sel za 81. rojstni dan; gospodu **Juriju Haudeju** iz Prible vasi za 82. rojstni dan; gospe **Rozi Stefitz** iz Lovank za rojstni dan; gospe **Heleni Karničar** iz Lovank za rojstni dan; gospe **Katarini Picej** iz Nagelč za rojstni dan; gospe **Antoniji Wieser** iz Slovenjega Plajberka za rojstni dan; gospodu **Janezu Writzu** iz Štebna za rojstni dan; gospodu **Mihu Sadjaku**, za rojstni dan; gospe **Marici**

Hartman iz Celovca za rojstni dan; gospe **Heleni Močnik** iz Šmihela za rojstni dan; gospodu **Toniju Krušicu** iz Velinje vasi za rojstni dan; gospodu **Lubu Urbajsu** z Žoprač za rojstni dan; gospe **Mici Ettinger** z Žoprač za rojstni dan; gospe **Ani Wolf** iz Šentjakoba za rojstni dan; gospe **Katarini Kölich** iz Železne Kaple za rojstni dan; gospodu **Hanzeju Fuggerju-Pavelnovemu** z Raven pri Rožeku za rojstni dan; gospe **Sonji Woschnak** iz Borovelj za rojstni dan; gospodu **Stanku Vavtiju** iz Šmihela za rojstni dan; gospodu **Petru Wieserju** iz Celovca za rojstni dan.

BANČNA SOLIDARNOST

Pri BHI v Gradcu višja izplačila

Varčevalci BHI banke v Gradcu bodo zunaj zakonskih določil pomagale vse avstrijske banke. Tako bodo lahko varčevalci po osebi dvignili do milijona avstrijskih šilingov s svojih knjižic pri tej banki. Na ta način bo 99 % vseh varčevalcev prišlo do svojega denarja. Ta akcija bo garancijske skupnosti avstrijskih bank obremenila za 370 milijonov. Tako so se dogovorili novi finančni minister dr. Staribacher in zastopniki avstrijskih bank.

K tej akciji bodo tudi slovenske Posojilnice-Bank in Zveza-Bank na Koroškem prispevale okrog milijon šilingov.

»ZVEZA SLOVENSKIH ZADRUG REG. Z. Z O. J.«

odda v Pavličevi ulici v Celovcu v najem poslovni prostor s kletnim oddelkom Velikost: 200 m² + 47 m²

Ponudbe na »Zvezo slovenskih zadrug reg. z. z o. j.« v Celovcu, Pavličeva ulica 5-7 v r. mag. Uranku tel.: 0 46 3 / 51 23 65 / 66

NOGOMET / REGIONALNA LIGA

Igralci SAK brez samozavesti

SAK - Voitsberg 1:1 (0:0)

SAK: Preschern, Wölbl, A. Sadjak, F. Sadjak, Skoff, M. Sadjak, Sumberac, Šmid, Eberhard, Lippusch (80. Pihorner), Paulitsch (70. Petschenig).

Gol za SAK: W. Eberhard (57.)

Tokrat le točka

Po visokem porazu proti WAC prejšnji teden in tokratnem neodločenem rezultatu proti Voitsbergu se navijači zaskrbjeno sprašujejo, ali je SAK zdrsnil v krizo? Res je, da slovenski nogometaši ne igrajo tako sproščeno, kot smo od njih vajeni, vendar o krizi še ne moremo govoriti. Tekma proti drugouvrščenemu Voitsbergu je bila po pričakovanju težka, kajti Štajerci so izredno dobro moštvo in niso kar tako na drugem mestu.

V prvem polčasu je bila tekma brez posebnih viškov, največjo priložnost za gol pa je imel kapetan Wölbl, ko se je njegov prosti strel odbil od prečke.

Takoj po začetku drugega polčasa pa se je zatresla mreža za vratarjem SAK Adijem Preschernom.

SAK je takoj odgovoril s protinapadi in zaigral borbeno ter pritisnil na nasprotnikova vrata. V 57. minuti je Eberhardu uspelo izenačiti. Nato so iniciativa spet prevzeli gostje in imeli nekaj izrednih priložnosti, katere pa je izničil vratar SAK.

Prav tako pa tudi domači ekipi ni manjkalo priložnosti, izvrstno je streljal Skoff, a je zadel le prečko.

Trener dr. Ivan Ramšak po tekmi:

Danes se je videlo, da smo v obrambi igrali nekoliko bolje, v zvezi pa nam je manjkal igralec ki bi prevzel odgovornost in vodil tekmo. Pa še nekaj smo videli: takoj po vodstvu Voitsberga so naši igralci zaigrali kakor to pač znajo, dali gol, nato pa spet postali negotovi, kakor bi ne znali

igrati nogometa.

Skrbi pa me, ker ekipa ne pride v formo, ker je še toliko igralcev, ki ne zaigrajo tako kot znajo.

Prihodnjo tekmo igrate proti VSV. Kakšna bo taktika?

Zaupam v svoje moštvo, ki se vedno pobere, če ga začnejo odpisovati in podcenjevati. V Beljaku nam še nikoli ni kaj uspelo, če smo hoteli igrati nogomet. Zato bomo prežali na naše priložnosti in upam, da bomo vsaj enkrat dobili korektnega sodnika, ker je, kot smo že videli, sodnik lahko odločilni faktor.

Wolfgang Eberhard se veseli svojega zadetka

Trenutno nam manjka samozavesti. To priznam in vem, da si jo lahko pridobiš, pridelaš ali pa jo dobiš od zunaj. Zato zelo veliko dam na navijače in si želim, da nas podprejo tudi sedaj, ko nam ne gre tako dobro. Sedaj bi še posebej potrebovali podporo od zunaj, katero pa žal pogrešamo. Morda bi navijačem uspelo igralce zbuditi in jih motivirati.

Kakšen rezultat si želite v Beljaku?

Nanti Travnik poskrbel za odločilni gol

PODLIGA VZHOD

Bilčovs - Metlova 3:2

Trener S. Hobel je računal z zmago, čeprav mu še vedno manjkata Quantschnig in Schlemitz. Imel je prav. Vse do 80. minute so Bilčovščani jasno vodili, nato pa prejeli še dva zadetka. S to zmago je ostala ekipa iz Bilčovsa še nadalje neporažena.

Globasnica - Pokrče 1:0

S precej sreče zmaga za domačine. Po dokaj borbeni tekmi, v kateri so Globašani dali vse od sebe, je po napaki v nasprotnikovi obrambi Silanu v 85. minuti uspel zmagoviti gol. Pokrčani, ki so v tekmi imeli več priložnosti, so se morali odpeljati domov brez točke. S 16. točkami pa obe moštvi za-

sedata na lestvici mesto v zadnji tretjini.

1. RAZRED D

Šmihel - Šmarjeta 1:1

Sele - Železna Kapla 1:0

Derbi tekma s Kapelčani je bila za Selane še posebej pomembna. Kapelčani so se jim približali na lestvici in bi jih v priemru zmage celo prehiteli, kajti v vigrednem delu prvenstva še niso podlegli. Posebno motiviran pa je bil tudi trener in igralec Kaple Beno Germadnik, ki že nekaj mesecev opravlja delo orožnika v Selah.

V Selah je bilo vzdušje enkratno, saj ni manjkalo gledalcev (ob tej priložnosti so priredili neke vrste vigredni turnir), za odločilni gol pa je poskrbel sam trener Nanti Travnik in tako svojemu moštvu ohranil možnost za prvo mesto.

2. RAZRED D

SAK II - HSV 6:0

Izredno razpoložena je bila mlada ekipa trenerja Kreutza, saj so njeni igralci imeli še več priložnosti za gol.

Gole so dali: Kreutz 2, Hermansky 2, Kordesch in Nachbar.

Miha Kreutz: »Z agresivno igro smo kontrolirali nasprotnika in mu nismo dopustili, da bi zaigral. V svojem moštvu imam zelo mlade igralce, ki igrajo tudi še v moštvo pod 16 in reči moram, da si brez njih ne morem več predstavljati tekme, tako zelo so se uigrali v moštvo. To so Hermansky, Razdevšek, D. Messner in N. Nachbar.«

ŠAH / KOROŠKO PRVENSTVO

SŠZ / Carimpex vendarle tretja!

Zmaga proti Možberku - jeseni z okrepljenim moštvom v podligo

Šahisti Slovenske športne zveze/Carimpex I so vendar uspešno zaključili prvenstveno sezono v 1. razredu-vzhod. S prepričljivo zmago nad ekipo Možberka (5,5 : 2,5) so osvojili tretje mesto in si s tem zagotovili možnost, da bodo jeseni igrali za vstop v podligo, drugo najvišjo šahovsko ligo na Koroškem. Sekcijski vodja Ivan Lukan pa je napovedal, da obstajajo konkretni načrti za okrepitev moštva. Prvi ekipi naj bi se pridružili še dodatni

»legionar« iz Slovenije ter vsaj dva močna igralca iz Koroške. Za ekipo SŠZ, ki je tokrat nastopila v skoraj najmočnejši postavi, so zmagali Vinko Cuderman, Silvo Kovač, Arnold Hattenberger, nova mladinska državna prvakinja Dunja Lukan in Rupert Reichmann, remiziral je Gorazd Živkovič, izgubila pa sta Jozi Amrusch in Ivko Ferm.

Končna lestvica: 1. WAC 35,5, 2. SG RBB Wolfsberg II 33,3, SŠZ/Carimpex I 30,5, 4. Admira Beljak II 29,5, 5. Možberk I 28, 6. BSG Raiffeisen Celovec I 26, 7. Gospa Sveta II 24, 8. Šentvid II 17,5.

SŠK »Obir« prvi v 2. razredu

Šahovska ekipa SŠK »Obir« iz Železne Kaple je play-off tekmovalje v 2. razredu D zaključila s še eno zmago in si s tem zagotovila prvo mesto na lestvici. Tokrat so Kapelčani v gosteh odpravili Wietersdorf s 5,5 : 2,5. Ekipa je v play off tekmovalju s šestimi zmagami in enim remijem ostala nepo-

ražena, cilj šahistov iz doline Bele pa je jeseni osvojiti vsaj drugo mesto, ki zagotavlja nastop v kvalifikaciji za vstop v 1. razred. Tokrat so zmagali Harald in Johann Wolte, Hanschou in Stossier, remizirali Joković, Moser in Karner, izgubil pa je Kuneth.

I. L.

ZADNJA VEST

KOŠARKARJI SAK

Koroški prvaki SAK - SUK 61:52

Uspelo jim je. V tretji tekmi so mladinci SAK po zelo dobri igri gladko premagali sovratnike SUK in tako postali koroški mladinski prvaki.

Čestitamo! Več prihodnjic.

POTOVANJE NA ŠKOTSKO

Planinska sekcija Avto-Celje prireja potovanje z modernim turističnim avtobusom agencije Happy Holidays na Škotsko od 14. do 20. julija.

1. dan, 14. 7.: 14.00 Celje - Nemčija (potniki s Koroškega vstopijo v Beljaku). Nočna vožnja.

2. dan, 15. 7.: Calais - London. S trajektom v London in ogled mesta. Prenočitev.

3. dan, 16. 7.: London - Scarborough - Edinburg (prenočitev)

4. dan, 17. 7.: Edinburg - Perth - Pitlochry - Aviemore - Loch Ness. Prenočitev.

5. dan, 18. 7.: Loch Ness - Oban - Glasgow. Prenočitev.

6. dan, 19. 7.: Glasgow - London - Calais. Prenočitev.

7. dan, 20. 7.: Francija - Nemčija - Koroška - Celje
Cena potovanja: 640 nemških mark. V ceni je vožnja, trajekt, hoteli na bazi polpenzion, vstopnine, degustacija viskija, vodič.

Podrobnejše informacije pri Urški Brumnik, ZSO, 0 46 3/ 51 43 00-14.

VSV - SAK

V soboto, 29. 4. '95 ob 16.00 Navijači podprite naše nogometaše!